Poštnina plačana v gotovini. Maribor, sobota 22. aprila 1939 ...v. 16. Leto II.

Cena 1·50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsako soboto
Velja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Rokopisi se ne vračajo - Pošt. ček. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglasi po ceniku

Zakaj so zemlje, kjer se preganja svoboda tiska? Ker mislijo ljudje, da je laže okrasti slepca kakor človeka, ki dobro vidi; da se da laže prevarati neuk narod kakor prosvetljen.

Helvetius.

Kresovi

Pred davnimi leti, ki jih že zakriva pozabljenje, so se zbirali naši predniki okoli kresov, častili so skrivnostno božansko silo ognja, njegovo vse ogrevajočo toploto in njegovo luč. Iz roda v rod se je podedoval ta običaj in ko Slovenci že dolgo niso bili več pogani, so v poletnem enakonočju še vedno žareli po naših gorah kresovi in oznanjali, da prebiva tod narod, ki sovraži temo in mraz.

Toda Slovencem ni bilo dano, da bi v miru orali svoja polja in spoštovali svoje stare šege in običaje. Prepomemben in preveč zaželen je bil kos sveta, na katerem so si bili postavili svoje domove, svoja ognjišča in svoja svetišča. Preveč je bilo narodov, ki jih je žejalo po slovenski zemlji. Od Solnograda in Ogleja, od severa in juga, da celo od vzhoda so prihajali in vsak si je prinesel svoje pravice s seboj. Ta jih je imel napisane na starih pergamentih in celo v Svetem pismu, oni zopet jih je imel kar v nožnici. In Slovenci so se morali hudo pokoriti za greh, da so hoteli živeti na tem koncu zemlje, ki mu ga ni enakega pod soncem.

S severa so pridrveli barbari in si spletli svoja gnezda po gorah in v imenu pravice in reda ropali in kradli, kar je pridelala tlačanova roka. In z vzhoda so prišli iz Azije, da bi uničili, kar je po ropanju onih drugih še ostalo.

Toda Slovenci so se v najhujši stiski spomnili svojih kresov. Iz hriba na hrib je tekel ognjeni sel in oznanjal, da se bliža nevarnost. In Slovenci so to nevarnost spodobno pričakali. Marsikatera razbita turška glava je morala pričati o tem, da je znamenita slovanska miroljubnost lahko napadalcu prav neprijetna. Na dveh frontah je tedaj krvavel slovenski narod. Boril se je proti Turkom in proti tujim graščakom. Kje so zdaj eni in drugi? Narod pa je ostal in bo ostal, ker je pognal v tej zemlji korenine, ki se ne dado izruvati ne z učenimi razpravami o življenjskem prostoru in bog vedi o čem še, niti z železom.

Dobro vemo, da imamo doma še marsikaj opraviti. Še vedno jih je nekaj med nami, duševnih sinov starih graščakov, ki bi radi, našemu narodu prav tako tuji kakor njihovi predniki, živeli od žuljev slovenskih rok. Ni več daleč dan, ko jim bo temeljito odklenkalo. Pa tudi tistim bo kmalu odbilo, ki jih kakor nekoč Turke morda skomina po naši zemlji. Vsa znamenja kažejo, da tudi ta čas ni več daleč.

Prepričani smo, da nam zato ne bo treba prižigati kresov. Prepričani smo, da nam pravic do naše zemlje ne bo nihče več kratil. Saj ta zemlja, je že tisoč let rodila le našemu kmetu, kje bi se našel kdo, ki bi skušal uveljaviti kake starejše in bolj svete pravice?

Če pa bi se vendar našel kdo, ki bi v svoji nespameti in oholosti skušal kedaj zopet seči po tem, kar je naše, bi zopet zagoreli po naši zemlji kresovi. Ti kresovi bi nas zopet sklicali vse pod en zvon, svetu pa bi kakor pred 500 leti oznanili, da se tu na tem kosu zemlje bori mlad narod za svojo svobodo in neodvisnost, za obstanek evropske civilizacije proti temi in mraku, ki bi rada zajela Evropo in svet.

Zato spoštujmo naše kresove! Naj nikomur ne pride na misel, da bi po nepotrebnem onečaščal ta naš stari običaj. Naši kresovi smejo goreti le kot znamenja slovenske skupnosti, kot zunanji znak neugasnega ognja, ki gori v nas, tistega ognja, ki nas veže in druži preko vseh enodnevnih sporov.

jad.

* **Nov vodovod bo v kratkem dograjen v Marenbergu.** Voda se zajema iz vrelca pri Sv. Treh kraljih. Stroški znašajo približno 330.000 dinarjev, h katerim prispevata država in banovina 140.000 dinarjev.

Ne zaničujmo se sami

Vera v mladino slovenskega podeželja

Sicer bi ne bilo treba napisati „slovenskega", ker itak pri nas drugačnega podeželja ni. Toda v dobi vsesplošne propagande je treba našo narodnost sto in stokrat poudariti, slovenski značaj naše zemlje pa tolikokrat podčrtati da bomo predvsem sami pri sebi že enkrat na jasnem, da je naša zemlja naša in nikogar drugega. Važno je le, da si znamo prav dobro postlati in da pokažemo našim narodnim sovražnikom in nasprotnikom tiste ostre roge, katere so nam začeli oni kazati, da nas ugonobe. Jasna narodna zavest in samozavest Slovencev, t. j. v tem slučaju slovenskega podeželja, kmetov, kmetskih delavcev, viničarjev, hlapcev in modernih tlačanov nam tuje in sovražne gospode, ki pa ji kar ugaja, da jo slovenski človek redi na svojih prsih, trdi bič, ki bo v bližnji in daljni bodočnosti narodnim odpadnikom in brezvestnim janičarjem presekal srčno žilo. Nič ne pomaga, čas je, da spoznamo resnico in da začnemo spoštovati samega sebe. Ko bo slovenski kmet in podeželan spoznal svojo moč in ko se bo začel zavedati, da je on gospodar, a ne hlapec, ko bo vanj proniknila v zadnjo kapljo krvi slovenska jugoslovanska zavest gospodarja, ne pa hlapca na tej naši grudi, tedaj bomo lahko govorili o popolni svobodi našega človeka. Slovensko podeželje se po svoji kmetski mladini na to pripravlja. Slovenski kmetski fant in kmetsko dekle se jasno zavedata, da „kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!", zato hitite z izobrazbo — — — gledajoč na nju veruje človek v slovensko pomlad ter zre z jasnim pogumom v bodočnost!

V vsako slovensko srce in v slovenske možgane pa je le treba vklesati te besede slovenskega rodoljuba, ko kliče: **Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!**

O takozvanem zaupanju

Vsa socialna skupnost sloni na vsestranskem gospodarskem, političnem in kulturnem sodelovanju,ki zahteva neprestano stikanje človeka s človekom. Takšno sodelovanje, ki naj služi stalnemu napredku na vseh najrazličnejših področjih pa je seveda potrebna neprestana izmenjava misli in mnenj, ki se nanašajo na ta ali oni problem kolektivnega dela. Kot osnovo temu sodelovanju in izmenjavanju misli moremo s polno upravičenostjo smatrati medsebojno zaupanje človeka nasproti človeku. V bistvu človek, ki je brez predhodne socialne vzgoje, pretežno nagiba k egoističnemu motrenju vseh stvari, ki se dotikajo njegovih življenskih interesov. V ta namen si prizadeva vzgoja razviti človeka tako, da bi bil sposoben za življenje v človeški družbi, da bi spoznal, da poleg njega biva še sočlovek in da razen njegovih osebnih smotrov obstojajo še drugi, višji smotri vse človeške zajednice. Človek naj bi v tem smislu postal socialno bitje, ki bo znalo pravilno uravnavati svoje individualne zahteve tako, da bodo v skladu z zakoni človeške družbe in z njegovimi lastnimi smotri. S tem pa, da postaja socialno bitje, se mu tudi razvija čut za družbo in zaupanje, ki mu omogoča, da more brez nepotrebnih predsodkov ali kakšnih drugih činiteljev sodelovati v svojo korist in v korist celotne življenske zajednice. Ta smoter je zasledovala družba vse do danes in ta smoter je doslej predstavljal eno bistvenih potez socialnega vzgajanja; človek naj stopi nasproti človeku z zaupanjem in vero v možnost skupnega dela, prav tako narodi naj z zaupanjem sodelujejo in brez strahu, da bi bila ta ali ona stran morebiti razočarana. Če se je človek bal človeka, je bil to vedno znak nezaupanja, porojenega ali iz pataloških razlogov ali pa na temelju slabih izkustev; egoist pa se sočloveka ne boji, če ljubosumno prikriva svoje znanje in dobrine, ali če deluje le sebi v prid brez ozira na vprašanje, ali bo to sočloveku škodovalo ali ne. O nezaupanju torej smemo govoriti le v primerih bojazni, o zaupanju pa takrat, če ima nekdo svojo osebno moralo (etos) in priznava tudi zakone družbene morale ter se skuša po njih čim bolj ravnati.

Če pogledamo današnje razmerje človeka do človeka in naroda do naroda, opažamo, da je problem zaupanja postavljen na docela negativno osnovo. Toliko cenjeno zaupanje se je iz bojazni zavoljo neugodnih izkustev pomaknilo za nedoločeno dobo nekam v ozadje, v ospredje pa sta stopila nezaupanje in stopnjevani egoizem. Vsi ti pojavi so spričo dejstev razumljivi; če ti nekdo v tem hipu zatrjuje ljubezen, odkritost in lojalnost ter ne vem kaj še, pa te v prihodnjem trenutku udari, prevara ali izda, kako bi mu mogel v bodoče še zaupati, bodisi, da ti svojo iskrenost zajamči z besedo ali s papirjem? Vsakdo, kdor je doživel razočaranje, bo na vsako, četudi najboljšo in resnično iskrenost gledal nezaupljivo, z vprašajem v očeh in na jeziku; minilo bo dolgo časa, preden bo našel spet uravnotežen odnos do sočloveka in družbe ter nadaljeval zavoljo nezaupanja prekinjeno pozitivno delo. Nezupanje se je v zadnjih časih zelo razpaslo; drug drugega se bojimo, ne upamo nasproti nekomu izreči svojega mnenja v strahu, da nas ne bi izdal, še v oči si često ne upamo pogledati. Če to motrimo z vidika družbene morale, vsekakor ni razveseljiv pojav in dokazuje močan padec tako družbene morale, kakor osebnega etosa, kajti končno je prva vendar najbolj odvisna od drugega. Današnja doba pač ni doba etike. kakor je svoje predavanje naslovil in utemeljeval še pred dvemi leti nek slovenski znanstvenik; slep in gluh bi moral biti, kdor bi že v tem vedno razsežnejšem nezaupanju in rastočem egoizmu ne videl javnih dejstev razkrajajoče se morale, ki škoduje tudi socialnemu včlenjevanju poedinih ljudskih plasti.

Predvsem pa vpliva nezaupanje izredno kvarno na intenzivnost in kakovost skupnega dela tam, kjer je potrebno in kjer poedinčevo delo ne zadošča; razumljivo je, da ves ta negativen odonos človeka do človeka, socialne skupine do socialne skupine, naroda nasproti narodu in države nasproti državi resno ovira vsak napredek. Tako se negativnost vedno močneje poglablja, razkroji postajajo vedno ostrejši, uspehi pa čedalje manjši; poleg materialne strani se poslabšajo tudi duševni odnosi, kar vse utegne že v bližnji bodočnosti povzročiti nedogledne posledice. Zato smo zopet pred težko in pomembno nalogo: kako vzbuditi zopet zaupanje med ljudmi, narodi in državami, da se bomo izognili kvarnim učinkom nezaupanja? Nedvomno predvsem s tem, da bomo spet spoznali nujnost »igranja z odprtimi kartami«, da bomo priznali pravice drugih ter jih spoštovali, ter da bomo brez bojazni ali egoističnh namenov odkrivali svoje misli; tako bomo posredovali možnost ponovnega in resničnega sodelovanja, kakršno je edini zanesljivi pogoj pravemu in trajn. napredku. Takšna oblika zaupanja nam je najprej potrebna med Slovenci samimi, enako pa tudi med Slovenci, Hrvati in Srbi zlasti v teh dneh, če so hočemo ustvariti osnove pozitivni bodočnosti; in takšna oblika je enako potreben vsemu svetu. če naj raste kvišku, ne pa sili v propast. Današnji dan zopet in močneje kot kdaj poprej preveva klic po zaupanju, ki bo izhodišče novemu, iskrenemu sodelovanju in s tem napredku! —

d.

Pomladna razmišljanja k ureditvi naših notranjih vprašanj

Pomlad je prišla, vzbudila se je narava, ki nam je prinesla novo življenje in delo na soncu in zraku. Kmet in delavec sta usmerila zopet svoje moči svojim poklicem v zavesti, da je delo glavna potreba človeka, ki mu daje življenjsko možnost. Ob času prebujenja narave nas spremlja tem bolj skrb, kako se bodo uredila naša notranja vprašanja. Kar se tega tiče, smo doslej lahko samo v tolko zagovoljni, da je sploh dokončno prišlo do rešitev naših življenjskih problemov, dasi še ne moramo motriti pozitivnega uspeha. Mi Slovenci smo kakor Hrvatje tem bolj zainteresirani, da pride do pametne in poštene rešitve. Razmere ob naši meji nam dovolj jasno besedo, da ne moremo več na dosedanji način prevladovati ljudske plasti samo z golo ideologijo političnega življenja. Treba je spoznati bistvene ljudske potrebe, ki so tu ob meji tako različne od potreb v ostali državi. Materialna pomoč bo za našo mejo najučinkovitejša in najumestnejša v obrambi lastnih narodnih pravic, ki so nam tako svete. Vse to zadevno delo je treba začeti od spodaj navzgor na terenu in prilagoditi vsem okoliščinam tako, da se zadovolji vse ljudstvo. Ne mislimo s tem kakršnih kolizdatnih podpor na prazni podlagi, ampak z delom je treba ustvariti nove pridobitve. Te pridobitve pa naj izvirajo iz vidika splošnih potreb, kakor naroda tako države. Najvažnejše delo bi bilo gotovo tukaj na naših cestah, ki kažejo v sedanjem stanju našo največjo revščino in življenjsko nesposobnost, ki zadeva vse mogoče panoge gospodarstva in kulturnega razmaha. Dobro zgrajene ceste so tore zlasti za obmejne kraje življenjskega pomena, ker tvorijo trdno povezanost vse skupnosti v enotno državno telo. Z graditvijo cest bi se dvignila gospodarska konjunktura za našega obmejnega izvajalca, ki mora svoje pridelke mnogokrat dajati pod sramotno ceno, ki nikakor ne mora zadoščati sodobnim potrebam kmetij. Že iz tega razloga je naša želja upravičena, da niti ne omenjamo potreb socialno najslabše stoječega hribovskega viničarja, ki bi dobil pri pospeševaniu javnih del vsaj potreben zaslužek. Druga žalostna stran naše narodne pasivnosti temelji na socialni ureditvi malih stanov

IZ VSEBINE

Finančna politika Nemčije.
Nova češka kultura.
Kontingenti.
Cene kmetijskih pridelkov.
Angleška celinska armada.
Madžarska manjšina v Jugoslaviji.
Razširjenost radio-sprejemnikov.

Naročniki iz Maribora in okolice lahko poravnajo naročnino osebno pr. upravi v Mariborski tiskarni

7 dni domačih vesti

* **Glasbena Matica v Mariboru,** ki proslavi letos dvajsetletnico svojega obstoja, priredi dne 3. maja v Sokolski dvorani velik koncert, ki ga bo vodil zborovodja Milan Pertot. Zbor šteje sedaj že 75 pevcev. Na programu so kompozicije Gallusa-Petelina, Foersterja, Nedveda in Pavčiča, nadalje Adamiča, Ravnika, Lajovica in Osterca ter nekaj na novo harmoniziranih narodnih pesmi.

* **Tujski promet v Mariboru** je začel nazadovati, v glavnem zaradi napetega mednarodnega položaja. Avstrijci in Čehi, ki so doslej v velikem številu posečali Maribor in pustili tu lepe denarce, sedaj le težko dobe potne liste in še težje potrebne devize. Lani se je število tujcev v primeru z l. 1937 zmanjšalo za dobrih 2300 in jih je bilo le še kakih 19.400. Inozemcev je bilo 1560 manj kot eno leto poprej. Velika ovira za razvoj tujskega prometa so tudi skrajno slabe ceste.

* **Telefonski kabel** iz Maribora v Beograd je zopet postal aktualen. Kakor znano, gre že par let za tem, da poštna uprava položi od državne meje pri Št. Ilju do Beograda podzemeljski kabel z 92 telefonskimi in brzojavnimi vodi. Razpisani sta bili že dve licitaciji za nabavo kabla, ki pa nista bili potrjeni. Obstaja že tudi naredba, po kateri naj se najame posojilo približno 200 miljonov dinarjev, poštna uprava bo pa vsak mesec dala na razpolago dva in pol milijona dinarjev za amortizacijo tega posojila. Ugotovljeno je, da bi se stroški izplačali že v par letih, ker bi se v najkrajšem času ne podvojil le tuzemski, ampak tudi inozemski in tranzitni promet in bi tudi odpadli veliki stroški za vzdrževanje dosedanjih zračnih vodov. Sedaj zahteva finančno ministrstvo, naj se zadeva čim prej uredi, in naj poštno ministrstvo vendar enkrat nabavi kabel.

* **Jugoslovanski zunanji minister Cincar Marković** odpotuje v Benetke na sestanek z grofom Cianom.

* **Nove moderne ceste** naj vežejo vse glavne točke Jugoslavije med seboj, zlasti pa sedeže banskih uprav. Tako stališče zastopa Društvo za ceste v Zagrebu, ki zahteva, naj država prevzame nekaj banovinskih cest, kakih 1800 kilometrov pa naj jih proglasi za ceste prvega reda in temeljito modernizira. Te ceste morajo biti 9 metrov široke. Stroški bi znašali kakih 20 milijard, približno eno milijardo na leto, ker naj bi se načrt izvedel v približno 20 letih. Taka velika cesta naj bi vodila tudi iz Zagreba preko Krapinskih Toplic in Rogaške Slatine do Slovenske Bistrice.

* **Zaradi pomanjkanja** opeke je začela zadnje tedne zastajati gradbena delavnost v Mariboru in okolici. V Nemčiji, to je v sosedni Avstriji, se zadnje mesece toliko gradi, da je zmanjkalo domače opeke. Zato so avstrijski stavbeniki pokupili vso opeko, kolikor so jo mogli dobiti, v Mariboru in okolici. Sedaj so naši stavbenki skoraj brez opeke in jih mnogo z delom ne more naprej. Mnogo jih mora počakati z delom v večjem obsegu najmanj še nekaj tednov, dokler ne bo na razpolago nova opeka. Iz tega se vidi, da izvoz ni vedno na mestu.

* **Podružnici švabsko-nemške kulturne zveze** ste bili te dni ustanovljeni v Sv. Lovrencu na Pohorju in v Konjicah.

* **Nižja gimnazija naj bi se ustanovila v Dravogradu.** Te dni se je mudila v tej zadevi posebna deputacija v Beogradu. Na merodajnih mestih se bodo zavzeli tudi za to, da se zgradi nov most čez Dravo, novo kopališče v Dravogradu in planinska koča na Košenjaku. Tudi modernizaciji cest naj se posveča večja pozornost.

* **»Na svoji zemlji svoj gospod«** je deviza oblastva, ki odobrava prodaje nepremičnin v obmejnem pasu. Te dni so vojvodinski Nemci intervenirali pri poljedelskem ministru zaradi prometa posestev v obmejnih krajih. Minister je dejal, da odloča po zakonu o prodaji in nakupu nepremičnin v obmejnem pasu vojni minister po svoji uvidevnosti. Vlada je pooblaščena, da po smrti posestnika, ki nima naslednikov, lahko odkupi zase. S tem se hoče predvesm zajeziti prehajanje kmetske posesti v roke nepoljedelcem. Vlada pa ima pooblastila, da po potrebi določbe lahko tudi spremeni, če to smatra za potrebno.

* **Dne 29. aprila** bo odprta v Novem Sadu **filatelistična razstava.** Prireja jo novosadsko filatelistično društvo. Posebnost razstave bo specialna zbirka znamk Stare Srbije, ki je na več mednarodnih filatelističnih razstavah dosegla izredno visoko ceno.

Rooseveltov poziv Hitlerju in Mussoliniju

V času, ko je bila že vsa Evropa v mrzličnem strahu pred vojno, ki bi mogla vsak hip izbruhniti, se je zaslišal z onstran velike luže klic po ustavitvi tega divjega oboroževanja. Ameriški prezident Roosevelt je naslovil na Hitlerja in Mussolinija, pismo, ki je vzbudilo po vseh deželah sveta veliko pozornost in vseobče odobravanje.

Prezident Roosevelt uvodoma ugotavlja, da bi vojna, čeprav bi se omejila na kakšen kontinent, povzročila nesrečo na vsem svetu in prizadela tudi državam na drugih celinah neprecenljivo škodo. Nadalje ugotavlja, da bi šel v morebitni novi vojni velik del sveta, zmagovalci in premaganci, v skupno propast.

Nato omenja poslanica, kako so morali trije narodi v Evropi in en narod v Afriki mirno gledati, kako se je napravil konec njihove neodvisnosti. Ogromno področje neke neodvisne države na Daljnem vzhodu je zasedeno po silah neke sosednje države. Zadnje vesti kažejo na nove akcije proti nekaterim nadaljnjim neodvisnim državam.

Po ugotovitvi, da tudi nemški narod ne želi vojne, nadaljuje Roosevelt:

„Prepričan sem, da se lahko še mednarodno pogajamo pri zeleni mizi. Nikakega opravka nima s tem prepričanje, če se kakšna stran postavi na stališče, da ne bo odložila svojega orožja, dokler ne dobi najširšega zagotovila, da bodo njene želje izpolnjene. Pri pogajanjih je nujno potrebno, da se na obeh straneh pokaže dobra vera, pričakovanje, da je neka mera tudi v razdeljevanju pravic.

Prepričan sem, da se bo stvari miru storila neprecenljiva usluga in da se bo mir vsem narodom sveta zagotovil za daljšo dobo, če bi svet dobil zagotovila o tem, kakšna bo sedanja in bodoča politika nemške vlade. Zedinjene države niso vmešane v napetost, ki je nastala v Evropi. Zato sem prepričan, da mi boste lahko dali tako izjavo kot voditelju države, ki je daleč, da bi kot posredovalec to vašo izjavo sporočil vladam drugih držav, ki živijo sedaj v bojazni pred neznano politiko, ki jo namerava voditi nemška vlada.

Ali ste pripravljeni zagotoviti, da vaše sile teh držav ne bodo napadle, niti vplivale nanje v tem smislu, da bi smatrale, da je nastala nevarnost za njihovo odvisnost?

Te države so naslednje: Finska, Letonska, Estonska, Litva, Švedska, Norveška, Danska, Holandija, Belgija, Velika Britanija, Irska, Francija, Portugalska, Španija, Švica, Lichtenstein, Luxemburška, Poljska, Madžarska, Romunija, Jugoslavija, Rusija, Bolgarija, Grčija, Turčija, Irak, arabske države, Sirija, Palestina, Egipt in Iran."

Nato predlaga Roosevelt, naj bi se sklenil sporazum o miru za 10 do 25 let.

Nato omenja, naj bi se v taki mirni atmosferi začele razprave o najvažnejših svetovnih vprašanjih. Zedinjene države bi pri tem sodelovale. Poleg tega bi bile ameriške Zedinjene države pripravljene razpravljati tudi o drugem kompleksu vprašanj, kako najti najpraktičnejšo pot, da bi se mednarodni trgovinski promet razvil tako, da bi bila vsakemu narodu na svetu dana možnost pod enakimi pogoji nastopiti na vseh svetovnih tržiščih kot kupec in prodajalec, in kako bi se istočasno zagotovile vsem narodom vse surovine, ki jih rabijo za svoj mirni življenjski razvoj.

Z ogromno pozornostjo sedaj vsa svetovna javnost zasleduje, kakšen bo neki odgovor obeh naslovnikov. Uradnih sporočil doslej še ni bilo nikakih, toda tisk obeh držav, ki ga lahko smatramo radi tamkajšnjih prilik za uradnega je že dobro namignil, kakšen bo ta odgovor. „Frankfurter Zeitung" odkrito govori, da so nujno potrebne še nekatere korekture mej. Podobno se izražajo tudi ostali listi v obeh državah.

Roosevelt pa dobiva med tem od vlad skoro vseh držav na svetu priznanje za svoje miroljubno delo.

Osnove finančne politike III. Reicha

(Po Revue de Paris od 1. 11. 1938)

Temeljna črta vse finančne politike v Nemčiji od prihoda Hitlerja na vlado je inflacija, oz. mere, ki nujno v njo vodijo. Kljub temu pa po šestih letih nacionalistične vlade v Nemčiji do odkrite inflacje, ki bi pomenila finančni polom, še ni prišlo. Kje so vzroki za ta uspeh III. Reicha?

Inflacijska politika Nemčije izhaja iz dejstva, da je v letih od 1933—1938 izdala za ca 500 milijard kreditov, torej letno poprečno 100 milijard. S temi milijardami si je Nemčija oborožila vojsko. Da ni ta ogromna množina kreditov izzvala takoj padca vrednosti denarja in zvišanja cen ter mezd, skratka inflacijo, je pripisati številnim činiteljem, ki jih je dr. Schacht vodja te organizrane inflacije, uveljavil v gospodarstvu III. Reicha, preusmerjenem pod Hitlerjem izključno v vojne svrhe.

Najvažnejši činitelj je bila brez dvoma silno pospešenje nemške proizvodnje, ki je šla prvih pet let vzporedno z inflacijskimi merami. Meje le-teh so določene po izjavah dr. Schachta samega z mejami, do katerih se lahko poveča in pomnoži nemška produkcija. Po mnenju dr. Schacht se začne inflacija šele takrat, kadar so te prekoračene, ko se torej nudijo krediti, za katere ni kritja. V trenutku, ko se je to pravilo v sedanji Nemčiji prekršilo, je tudi zapustil dr. Schacht svoje odgovorno mesto vodje državne banke. (November 1938).

S silno povečano produkcijo so se v 4 letih podvojili davčni dohodki Nemčije. Nadaljnji ukrepi so šli za tem, da se odvrne porast cen, ki je nujna posledica vsake inflacije. Predvsem so to dosegli z zmanjševanjem kupne moči konsumentov, na drugi strani pa so vse kapitale, ki so nastali iz inflacije takorekoč obvezno morali nalagati v posojila. Višino mezd so dalje določili neznatno nad cenami najnujnejših življenjskih potrebščin. Enako kakor kapitale porojene iz inflacije so dirigirali tudi večino podjetniškega dobička v državna posojila. V kolikor pa te mere še niso zadostovale so racionizirali določeno število dobrin in skrajno omejili njih potrošnjo.

K tem meram, ki globoko segajo v vsakodnevno življenje nemškega delavca, podjetnika, konsumenta, širokih slojev sploh, so pristopile še druge, nič manj važne. Predvsem je nacionalizem prišel prav v Nemčiji izredno razviti čekovni promet in nalaganje denarja v denarnih zavodih. To je omogočilo izdajanje kreditov do uvodoma navedene višine, ne da bi cirkulacija kapitalov zavzela vznemirljiv obseg, vse do leta 1938.

To so na grobo očrtane glavne poteze nemškega finančnega ustroja. Kako ta ustroj deluje? Gospodarski ustroj današnje Nemčije se deli v dva odseka? civilnega in vojaškega. Donosi prvega krijejo izdatke drugega. Da to ponazorimo: vsak nemški mitraljez se plača n. pr. z desetimi foto aparati, težki top pa z težko lokomotivo. (Nekaj časa je to šlo. Sedaj pa je civilni odsek že zapostavljen in sicer v dveh smereh: vojaški odsek mu je pobral vse surovine in najboljše, izvežbane tehnične delovne sile, od srede 1938 pa mu je stalno mobilizacijsko stanje Nemčije odtegnilo velik del delovne sile sploh in vse industrije, razen oborožitvene, dezorganiziralo.

Od takrat dalje civilni odsek nemškega gospodarstva ne krije več niti najnujnejših izdatkov države. Kako vzdržujejo pri tem stanju še dalje gospodarsko ravnovesje v Nemčiji? [illegible] Te izpolnjujejo vrzeli, ki so posledica posebne proizvodnje za civilne potrebe države.

Kakšne spremebe prinaša v to stanje nemškega gospodarstva novi finančni program Nemčije, objavljen koncem marca 1939?

7 dni po svetu

☐ **Za ameriški obisk angleškega kralja in kraljice** je določen odhod za 6. maj. Kraljevska dvojica bo odpotovala najpreje v Kanado.

☐ **Italijanski kralj** je sprejel posebno albansko delegacijo, ki mu je sporočila sklep albanske narodne skupščine, da se mu ponudi albanska krona.

☐ **Vlada msgr. Tise** je sklenila predelati spomenik slovaškega narodnega junaka Štefanika, da bo v skladu s sedanjimi prilikami na Slovaškem. Na gornjem delu stebra je baje lev preveč podoben češkemu levu, zato je ministrstvo prosvete že razpisalo natečaj za spremebo spomenika, s katerega naj se izbrišejo »zadnji sledovi nekdanje tuje nadvlade na Slovaškem«. B. Kafka, tvorec Štefanikovega spomenika, se je obrnil na ministrstvo s posebnim pismom, v katerem pravi, da ta lev ni podoben levu v češkem grbu in se je poslužil leva samo kot prastarega simbola državne sile, narodne zavednosti in suverenosti naroda in države. Odstranitev leva bi v znatni meri pokvarila celotno zamisel.

☐ **Za Hitlerjev rojstni dan** so imeli v Berlinu velikansko vojno parado, kakršne po mnenju nemških listov še ni bilo v Evropi.

☐ **Pogajanja med Poljsko in Romunijo** o vzajemni pomoči v slučaju napada dobro napredujejo in se bodo, kakor vse kaže po povratku romunskega zunanjega ministra Gafencuja uspešno zaključila.

☐ **Pogajanja z Rusijo** o morebitni ruski pomoči napadenim državam le počasi napredujejo. Prizadete države imajo pomisleke radi strahu pred širjenjem boljševizma. Zdi se pa, da bodo ti pomisleki podli, še preden bo prišlo do neposredne nevarnosti.

☐ **Bivša češkoslovaška vlada** je na newyorški svetovni razstavi zgradila reprezentativen paviljon. Po razpadu republike je nova praška vlada odredila, naj razstavni komisar paviljon zapre, predmete, določene za razstavo odstrani in paviljon odda v najem ali proda. Češki razstavni komisar se je temu nalogu upri in je v sporazumu s češkoslovaško narodno organizacijo v Ameriki sklenil, da se s paviljonom in že nameščenimi predmeti udeleži razstave v imenu ČSR.

☐ **Ruski poslanik v Londonu Majski** je odpotoval za 10 dni v Moskvo, da tam poroča o pagajanjih z angleško vlado.

☐ **Za primer vojne so v Angliji** že izdelali podroben načrt, kako bodo prebivalstvo preskrbeli s prehrano. Pripravljenih je že 60 milijonov nakaznic za življenske potrebščine. 60.000 skladišč je že napolnjenih s potrebnimi zalogami. Vsaka spekulacija z živežem bo onemogočena. Reorganizacija prehrane prebivalstva bo izvršeno v 10 dneh. Preskrbljeno je tudi za prehrano milijonov ljudi, ki bi se morali v primeru vojne izseliti iz Londona in drugih mest na deželo.

☐ **Pred italijanskim konzulatom v Newyorku** je demonstriralo 15. t. m. 200 Albancev. Na posebnem zborovanju so sprejeli resolucijo, v kateri naglašajo, da se ne bodo nikoli prostovoljno podvrgli novi oblasti v Albaniji.

in poklicev. Že dalj časa smo priče splošnega zastoja kmečke trgovine, ki je tu ob meji tem občutnejši, ker mora kmet računati v sedanjih razmearh le na to kar priredi pri živini, saj mu itak ostali pridelki že primanjkujejo za lastno porabo. Živina dandanes nima več zadovoljive cene, saj je še prodati skoro ne moremo več, ker ni izvoza. Dogajajo se pogosti slučaji, da mora kmet odprodati svoje težke vole pod sramotno ceno, ker mu primanjkuje krme. Enako je z lesom, ker je trgovina v zastoju. Kako si naj v teh razmerahkmet izboljša stanje svoje kmetije, ko tega, kar pridela, ne more primerno ali sploh ne more prodati, dočim se mu davki neomejeno nalagajo in radi tega kopičijo davčni zaostanki, da se kmečki grunt pogreza vedno globje v dolgove? Upravičeno se sprašujemo, kam to vede. V našem življenjskem interesu bodi, ako hočemo ohraniti našega kmeta in delavca pred popolnim propadom, da pridemo do rešitve vseh perečih gospodarskih vprašanj in to s pospeševanjem kmečke trgovine, ki je glavni pogoj celokupnega napredka na kmetih. Zavedati se moramo, da je brez kmeta in delavca nemogoč obstoj države, ker sta le-ta glavna činitelja, ki vzdržujeta in krepita državno skupnost. Kmečke hiše so dale največ rodoljubov in borcev za narodnostne svetinje in iz kmečkih hiš se je stekala vsa gospodarska moč in življenje. Ali torej naj bo kmet zopet prezrt, ko so na vrhuncu naša življenjska vprašanja in ko naj zastavi tudi on svojo tehtno besedo, kako si želi ureditev svojega celokupnega doma? Ne, taka ureditev brez sodelovanja kmečkih kakor delavskih zastopnikov bi ne bila v skladu s potrebami in željami vse narodne in državne celote. Treba je torej najti zdravih razsodkov, kakšno mesto naj zavzame naš kmečko-delavski narod, da bo tudi življenjsko upoštevan pri bodoči ureditvi države. Nešteto žel jin potreb kliče po nujni rešitvi, ki bo zagotovila celokupnemu narodu dostojen življenjski prostor. Želimo, da bi prihodnjo spomlad doživeli srečno, zdravi in zadovoljni na svoji zemlji in pod svojo preurejeno streho, da nam postane nova ureditev in poravnava sporov naše najboljše poroštvo in jamstvo poznim rodom v življenjskem blagostanju.

Joško Rajh.

SKRBI ZA »EDINOST«!

IZ ČASOPISOV

„Koroški Slovenec" o Srbih

S Turki je nastopila za srbski narod doba, ki bi jo lahko primerjali težki bolezni na mladem telesu. Človeške sile v bolezni pešajo, duševno življenje pa se krepi, da človek notranje hitreje dozoreva, kakor če bi bil zdrav. Tak je bil razvoj Srbov v stoletjih turške sužnjosti. Na zunaj so jim zlomili vso moč, notranje pa je narod dozoreval in čim se je začel narod tlačiteli starati in pešati je mogel notranje prekaljeni srbski narod započeti novo borbo zo svobodno rast v svobodni državi.

(»Koroški Slovenec«, 12. aprila 1939.)

„Slovenec" proti „Hrvatski straži"

Sedaj pa pride »Hrvatska straža«, ki našega uvodnika (v katerem je bila napovedana poleg beograjske tudi zagrebška štev. »Slovenca«. Op. ur. Ed.) niti ne omenja ne in ne pove, zakaj smo to storili, kakor tudi ne pove, da bo za zagrebški velesejm izšla tudi zagrebška številka »Slovenca«, pač pa prinaša vsebino (beograjske) priloge ter na koncu pravi: »‚Slovenec' še nikdar ni prinesel podobne priloge o kakem drugem mestu zunaj Slovenije«. Taka opomba prav gotovo ni umestna, zlasti ne v listu, ki pravi, da je »edini katoliški dnevnik na Hrvatskem«. Če se je »Hrvatski Straži že zdelo potrebno o naši prilogi poročati, po čemer pa mi nikakor nismo koprneli, bi bila vsekakor v smislu pravilnega in poštenega poročanja morala navesti, zakaj je »Slovenec« to številko izdal in zakaj bo izdal tudi zagrebško številko, katera je bila v »Slovencu« napovedana že nekaj dni prej, preden je izšla beograjska številka. — Zagrebški »Obzor« je tudi poročal o naši beograjski izdaji. Ni sicer povedal, da izide čez 14 dni tudi zagrebška številka, zato pa tudi ni dodal nobene zlohotne opombe, pač pa je v izvlečku podal vsebino našega uvodnika ter v tem ustregel svoji časnikarski dolžnosti, ne da bi se bil pregrešil zoper časnikarsko poštenost.

(»Slovenec«, 16. aprila 1939.)

Mejnike je prestavljal!

To je po pravem čutu našega naroda največji greh. Spomnimo se samo, kako lepo je to povedal pesnik Aškerc v znani svoji baladi!

Pred mejniki ima naš kmetski človek posebno spoštovanje. Saj so mu okamenele priče morda davnih pogodb in dogovorov od obeh strani priznane in točno napisane v listinah in v spominu verodostojnih ljudi. Pa bi kdo tak mejnik po noči na skrivaj prestavil za sežnja dva! Narod je prepričan, da se tak greh ne odpusti ne na tem, ne na onem svetu. Zato si je izmislil zanj strašno kazen. Vsako noč, ob uri strahov, ko farni zvon odbije polnoč, se odpre grob, iz njega pa prileze ves skrušen in slaboten pogubljenec. Nameri se naravnost v svoj gozd k tistemu mejniku, ki ga je bil svoj čas prestavil. Trudoma ga izdere iz zemlje, naloži si ga na rame in stokajoč pod njegovo težo ga nese na pravo mesto. Tam koplje z rokami novo jamo, komaj pa je izkopana in se ozre po mejniku, ga ne vidi več. Izginil je in on ga išče ter išče, na zadnje ga najde zopet na tistem krivičnem mestu. In zopet ga izkopava in zopet ga nosi nazaj in to se ponavlja, dokler petelin ne zapoje. Nič čuda, da se mu zdi, da nosi kamen ta prekleti pač sto že let.

Kmetijska zbornica in njeno glasilo

V »Edinosti« od 29. oktobra 1938. smo priobčili članek **»Naša kmečka zbornica«** s podnapisom **»Kaj dela ta mlada ustanova«**. Opozorili smo med drugim, da imajo Kmetijske zbornice drugod svoja glasila, in dodali:

»Mi ne moremo zahtevati od naše mlade in še tako negodne ustanove kakega posebnega glasila, ki ga tudi ni prav nič treba. Ne zdaj, ne pozneje. To bi bila potrata skromnih duševnih sil in razmetavanje težko zbranih sredstev. Naš najstarejši, izborni strokovni list »Kmetovalec«, glasilo naše najstarejše kmetijsko-gospodarske organizacije, Kmetijske družbe v Ljubljani, bi bil lahko obenem glasnik slovenske Kmetijske zbornice. Takšno stvarno skupno delovanje je mogoče in potrebno. Slovenski kmet bi ga pozdravil in se ga z veseljem in vso ljubeznijo oklenil. Ne onemogočajmo mu tega! Ne bodimo sami sebi večni sovražnik!«

Medtem se je naša Kmetijska zbornica že nekako pogajala s Kmetijsko družbo, kako bi »Kmetovalec« mogel postati njeno glasilo. Predlagala je, da ji naj Kmetijska družba svoje glasilo, ki izhaja zdaj že 56. leto in je lahko ponosno na svoje več ko polstoletno koristno delovanje, proda. Kmetijska družba bi tako bila ob svoje glasilo, ki je slej ko prej najboljša vez med njo in njenim članstvom, Kmetijska zbornica pa ne bi s takim odkupom nič novega ustvarila in je povrh še veliko vprašanje, da li bi stvar samo mogla tudi še kaj izboljšati. Kmetijska družba je ponudila svoje glasilo za vse željene in potrebne objave Kmetijske zbornice s posebno ugodnimi pogoji, prav za prav — če smo pravilno poučeni — celo tisk čisto brezplačno, česar pa Kmetijska zbornica ni sprejela. Pogajanja so se razbila. Kmetijska družba je predlog za prodajo, odnosno odkup »Kmetovalca« odklonila.

Dne 22. februarja letos smo tudi mi prejeli okrožnico Kmetijske zbornice št. 129/10-39, s katero le-ta naznanja, da bo začela z aprilom t. l. izdajati svoje glasilo, predvidoma pod naslovom »Naša zemlja« ali »Kmečki dom«, in nadaljuje: »List, ki bo izhajal v začetku le mesečno, čez čas pa dvakrat mesečno, naj bi postal osrednji slovenski kmetijski list. Skušali ga bomo razširiti do zadnje slovenske kmetije.«

Proti koncu pa okrožnica veli:

»Pripominjamo, da bo list strogo strokoven. Slovenski kmet potrebuje dobro strokovno glasilo, ki ga bo informiralo in poučilo o vsem in skoro dolžnost vseh kmetijskih strokovnjakov je, da mu tako glasilo nudijo. — Kmetijska zbornica se zato obrača tudi na Vas z vljudnim vabilom, da vstopite med sotrudnike njegovega (pravilno: njenega — opomba pisca) glasila ter ga podpirate s članki in dopisi.«

To so suha dejstva. Napovedanega lista še nismo videli. Kdor le malo ve, kako se novi strokovni časniki ustanavljajo in kolikšne žrtve zahtevajo, bo lahko presodil, ali je treba novega slovenskega kmetijkega glasila ali ne. To presojo mirno prepuščamo čitateljem »Edinosti«, predvsem kmetom samim, ki Kmetijsko zbornico zdržujejo in čijih stanovsko-gospodarska ustanova je Kmetijska zbornica, potem vsem iskrenim prijateljem kmečkodelovnega ljudstva in — ne naposled — poklicanim, resnim, nepristranskim kmetijskim strokovnjakom, ki se zavedajo dolžnosti svoje službe in svojega poslanstva napram narodu in deželi. Če ste vi vsi res prepričani, da je novo glasilo potrebno, njega ustanovitev na vsak način podprite! Ako pa o taki potrebi niste prepričani, niega ustanovitev na vsak način preprečite!

A. Ž.

Idila velikonočnega ponedeljka v Mariboru ali kako se ribari v kalnem

Kristalno čisto, pomladansko vreme, ljude prosti in dobre volje, vse hiti poplakniti potice v vinotoče.

Malomeščani, delavci, pomočnice, sami mali ljudje!

Sedijo, pijejo, šalijo se. Pa pride avto z družbo, vesel gospod sede sredi gostov, ki so takoj splašeni od njegovega samozavestnega nastopa. Predstavi se, ljudje pri mizi sežejo v ponujeno roko, pozabijo pri tem povedati še svoje me. Gospod pa naroča, zase — in še za bližnjo, do te ure mu neznano družbo.

Pa jo primaha po travi petelin in za njim kokoške. Gospod je komaj čakal, da začne pravo besedo: »Glejte, glejte, kakor bi zdaj prišel o n i v Maribor in za njim njegova vojska!«

Ljudje umolknejo, gledajo. Kaj bo?

Gospod začne glasen govor, da utihnejo vse sosedne mize.

»Saj on je dober človek, prav nič hudega nam ne bi bilo, če bi prišel sem. Bil je sam delavec in zato razume siromaka.«

»Tudi jaz sem siromak, šofer!« (Vino pa lahko vsem plačuje? Pozneje celo prinese krasnih vijolic in vrtnih narcis iz avta in jih dal dekletom.)

»Gospode pa ne mara, vsakega zapre, ki noče delati.«

Mali ljudje, ki ne slišijo prvič takih in podobnih besed, zro zaverovano vanj, prikimavajo.

»On je dober človek«, ponavlja možak. Mož ga ima očividno precej pod kapo.

In še: »Kaj mislite, da ne zna slovenski? Bolje kakor jaz ali pa vi, pravo, lepo slovenščino govori!«

Ubogi, nevedni, od vina omamljeni mali ljudje prikimavajo, tudi zadnji trditvi prikimavajo.

Od vsega vinotoča pod lepo Kalvarijo se ne najde nihče, ki bi vstal in vprašal, z a k a j gospod toliko plačuje vsem in deli cvetje.

V Nemčiji primanjkujejo poljedelske delovne moči

Gospodarska revija Narodno blagostanje poroča sledeče: Pomanjkanje delovnih moči v nemškem poljedelskem gospodarstvu predstavlja težek problem. Računajo, da znaša primanjkljaj okrog 800.000 delavcev. Obstajajo posestva s 50 ha, ki ne morejo dobiti nobenega poljedelskega delavca in mora delati posestnik sam s svojo rodbino. Vsled tega so pa žene daleč preobremenjene. Več kot pol milijona žen nad 60 let starih mora opravljati vsa poljska dela. Pristojna oblast išče način, kako bi naj prišli poljedelci do cenenega kredita za nakup strojev, ki so potrebni mesto pomanjkljivih delovnih moči.

Tako Narodno blagostanje. Slika je značilna. Iz nje lahko razberemo, kam pripelje enostransko, t. j. samo nekatere gospodarske panoge pospešujoče gospodarjenje.

GOSPODARSKE VESTI

* **Mednarodna železniška konferenca** je bila te dni v Splitu. Predvsem so razpravljali o voznem redu tovornih vlakov in o raznih transportnih vprašanjih.

* **Izvoz živine v Italijo** se bo v kratkem nekoliko popravil. Italija je dovolila povečanje kontingenta za izvoz naše živine. Pošiljkam je treba priložiti spričevalo, da v krajih, odkoder prihaja živina, že najmanj 40 dni ni bilo nobene živinske kuge.

Gospodarstvo Notranjske

Ves jugozapadni del Slovenije od Logatca pa do hrvatske meje živi večinoma le od lesa. Tukajšnji človek bi se ne mogel preživljati, ako ne bi prodajal in vozil okrogel, tesan in žagan les na edino železniško postajo v Rakeku. V času krize in takozvanih sankcij je vrednost notranjskega lesa močno nazadovala. Ker je do bil kmet tedaj le mal denar za les, je moral trikrat več gozda posekati, da je imel denar za najpotrebnejše. Drugega vira dohodkov razen lesa Notranjska skoro ne pozna; živina se goji le toliko, kolikor se potrebuje pri vožnji lesa. Tu pa tam redi kak posestnik tudi svinje za prodajo domačim mesarjem, da vsaj za silo plača davke, zavarovalnico in pod. izdatke.

V letih 1926—1930, ko je bila lesna trgovina na višku, je bilo videti na sedanji banovinski cesti Loška dolina-Rakek polno voznikov »furmanov« s tesanim in žaganim lesom. Vsa družina je imela zaslužek: eni so sekali ali tesali, drugi pa so vozili ali pa so bili zaposleni pri žagah. Tedaj pa se je nenadoma pojavila kriza; dela ni bilo več, živeti pa je kljub temu treba. Fantje in možje iz Notranjske so začeli siliti v tujino, v Francijo. Mnogo se jih je preselilo tja, kjer puščajo svoje mlade moči za napredek tujca z dobro vero, da si bodo mogli s prihranki postaviti potem doma lastno ognjišče. Nekateri zaslužijo še dokaj dobro in pošiljajo prihranke svojcem, drugi pa se vračajo razočarani.

Danes je obšla kmetskega človeka na Notranjskem nova skrb: tovorni avtomobili so začeli voziti les na železniško postajo v Rakeku. Te skrbi so razumljive, ker je bil kmet tukaj voznik že od mladih nog prav tako kakor njegov oče. Zdaj pa je videti, da bodo to delo prevzeli tovorni avtomobili. Čeprav je bil zaslužek le neznaten, a bil je gotov in gospodar je lahko z njim računal. Danes se vprašuje kmetski gospodar ves v skrbeh: kje naj sedaj zaslužim, če ne bom mogel več voziti?

Tehnika in njeni avtomobili gre svojo pot brezobzirno naprej, ne da bi se vpraševala, kaj bo z ljudstvom, ki je to delo do sedaj opravljalo. Močno bodo s tem prizadeti ne samo kmetje-vozniki, ampak še velko bolj obrtniki, kolarji, kovači, mizarji, pa tudi gostilničarji. Dosedanji življenjski tok se umika novemu, mlajšemu. Mnogi se tega še ne zavedajo, nihče pa še ne ve, kako bi bilo treba gospodarstvo Notranjske preusmeriti. Dolžnost merodajnih krogov bi bila, da ljudstvo o vsem tem poučijo in da ga pripravijo še o pravem času na to, kar pride in ne šele tedaj, ko bo prepozno.

I. Šilc.

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE prosimo, da pošljejo svoje prispevke najkasneje do vsake srede v tednu.

Kulturna obzorja

Nova pota češke kulture

Po političnih spremembah, ki jih je doživel naš bratski češki narod, pri katerih je izgubil svojo samostojnost, mora iskati češka kultura, nova pota za svoj razvoj. Eno je namreč gotovo: kultura, ki jo je gojil češki narod v svobodni državi,, ne bo smela, niti ne bo mogla napredovati.

Osvoboditev češkega naroda 1918. l., je kulturno življenje češkega naroda zelo razgibala, čeprav je imel že pred svetovno vojno čaški narod visoko razvito kulturno življenje. Svoboda je dala češki kulturi prostost, da se je mogla nemoteno poglobiti pri iskanju svojih vrednot. Res je, da so mnogi, zlasti meščanski in deloma delavski krogi zanemarili bistvo češke kulture, ker so iskali večkrat osnove za svoje delo v zapadnjeevropski civilizaciji. Proti temu pojavu je nastal odpor, ki ji imel za posledico, da se je češka kultura razcepila v dva dela: zapadno evropskega, ki je slonel na delavstvu i meščanstvu in domačega, ki je poudarjal, da sta temelja češke kulture zemlja in kmet. — Govoriti o tem, katero stališče je pravilno, bi bilo odveč.

Danes je namreč jasno, da v razmerah v katerih živi češki narod, ni misliti na to, da bi se mogel uveljaviti, ali vsaj obdržati, oni del, ki je gradil svoje delo na temeljih zapadne kulture. Jasno je, da bo morala ta veja čeških kulturnih delavcev za dogleden čas prenehati s svojim delovanjem, v kolikor še ni. Na drugi strani pa je poklican oni del, ki je utemeljeval temelje češke kulture v zelji in kmetu, da prevzame češko kulturo na svoja pleča.

Razvoj dogodkov od septembra do marca je kazal, da se bo češka kultura v tem pravcu tudi razvijala. Z nemško zasedbo Češke, je naenkrat bilo prekinjeno započeto delo in mnogi so se izpraševali: kaj sedaj?

Po vseh znakih, ki se morejo danes opaziti, lahko sodimo, da bo dana tem kulturnim delavcem možnost za nadalnje delo. Zato je potreba, da si ogledamo njihova pota in cilje ter da se spoznamo z njihovim delom.

Utemeljitelj tega gibanja je pokojni kmetski voditelj **Antonin Švehla,** ki je s svojo kmetsko ideologijo prodrl tudi med izobraženstvo. Njegov nauk, da izvirajo iz zemlje in narave vse zdrave sile človeka ter da je kmet nosilec človeške družbe v vseh ozirih njenega življenja, je ustvaril med izobraženstvom, ki se mu je pridružilo, zlasti še v slovstvu ruralistično gibanje. Starejše izobraženstvo se v večini temu gibanju ni pridružilo, ker pač ni moglo doumeti mladine, ki je iskala, dosledno nauku svojega učitelja Švehle, temelje češke kulture — na vasi med kmeti. Svoja dognanja je pričela objavljati v književni zbirki »Hlasy země« (Glasovi zemlje), kjer je svoje nazore v vseh družabnih vprašanj tudi izpovedala. Glavni predstavnik, je Josef Knap, ki je v romanu »Puszta« (ki izhaja sedaj v prevodu Franceta Gerželja v »Grudi«) postavil temelje za ves nadaljni razvoj ruralizma (kmetstva).

Okrog Knapa se je zbral znaten del mladih kulturnih delavcev, ki so osvojili načela ruralizma in pričeli z vsemi močmi širiti njegove ideje. Klic, ki so ga postavili, da se naj češka kultura vrne nazaj h kmetu in zemlji je našel velik odmev. Pričeli so z zbiranjem ljudske kulturne proizvodnje. V kratkem izide prva knjiga raznih pesmi, ki so jih spisali sami kmetski ljudje. S tem hočejo dokazati ruralistični kulturni delavci vrednote zemlje in kmeta.

Ta kratek pregled dela, teh ruralističnih kulturnih delavcev, nam pokaže njihovo delavnost. Načelo, ki so ga postavili, da delo ocenjuje vrednost človeka, so opravičili.

Vprašanje, kako bodo gledali Nemci to kulturno delo, danes še ni gotovo. Po izjavah, ki so večkrat nejasne, moremo sklepati, da se bo češka kultura lahko razvijala v smeri, ki so jo naznačili ruralisti. Važno ni, kakšne bodo okolnosti, v katerih bo treba vršiti kulturno delo; saj v očeh vseh ruralističnih delavcev se je to stalno ponavljalo. Važno je: **kakšne bodo možnosti, da se bodo pota češke kulture, ki so jih začrtali ruralisti, uresničila!**

Želimo, da bi se češki narod v kritični dobi, ki jo preživlja, uspešno dvigal in napredoval zlasti v kulturnem pogledu. Kultura je važen del narodne samobitnosti in zato smo prepričani, da bo češki narod svojo kulturo, ki jo je naslonil na zemljo in kmeta, ne samo ohranil, marveč, da jo bo dvignil na višino, ki naj bo vsem drugim, zlasti slovanskim narodom, kažipot za razvijanje prave narodne kulture!

U—.

K. Piskor: Upniki na plan!

Veliki lopov in bankir Hegner stoji pred goljufijo, ki bi mu naj prinesla nov dobiček: naročil si je vlom v lastno blagajno. Njegov pošteni blagajnik bi mu naj pričal, da je bila blagajna res polna, on pa bi potem lahko napovedal konkurz. Toda vse se izjalovi, kajti njegov pošteni blagajnik je na svojo roko izplačal Hegnerjeve ogoljufane upnike, ostali denar pa naložil v banki. Vlomilec vlomi v prazno blagajno. Toda tudi on bi rad zaslužil, polasti se s svojo pajdašinjo kasete, v kateri bi naj bil denar in jo ne vedoč, da je ukradel prazno kaseto, pobriše. Na koncu zmaga pravica in poštenost. Kajti goljufi so se sami ogoljufali. To je vsebina lahkotne komedije, ki ji gotovo ne manjka duhovitih zapletov pa tudi ne veselega optimističnega jedra.

Igra je dobro uspela. Malčeva režija je podčrtala nekaj komičnih prizorov in dala vsemu komadu dovolj nagel tempo. Vloge so bile razdeljene tako, da se je lahko vsak uveljavil na področju, ki mu igralsko leži. Košuta je bil bankir Hegner, Nakrst njegov goljufivi odvetnik, Verdonik vlomilec in Rasbergerjeva njegova pajdašinja. Oba poštenjaka, blagajnik Košič in koncipient Štandeker (prvič v nekoliko vidnejši vlogi) sta bila proti nepošteni četvorici sicer v manjšini, a sta se igralsko obnesla. Dobra je bila trojica upnikov: Grom, Blaž in Bručko. Morda so zašli včasih nekoliko v karikiranje. Ločeno ženo Hegnerjevo je igrala Gorinškova, nieno hčerko Žoharjeva kot debutantka. Po tej drobni vlogi si je o njenih talentih še težko ustvariti dokončno sodbo.

jad.

Dolina Šentflorianska

Že večkrat smo v našem listu ožigosali in označili tiste poročevalce naših časopisov, ki gledajo svojo poročevalsko službo samo v tem, da iz svojega kraja serviralo javnosti same umore, uboje, tatvine, rope, požigalstva, pretepe i. sl. Tako izgleda, da v nekaterih krajih ljudje sploh ne delajo drugega, kot morijo, se pobijajo, kradejo in kar je temu podobnega. Kak deviški kraj nenadoma zaslovi. Kaj neki je pod tem naslovom. Pa čitaš: »Zaklal ga je.« — »Oče umoril sina.« — »Do krvi so se stepli.« — »Krvava svatba.« — »Z ročico po glavi.« Kaj neki delajo vse leto po slovenskem podeželju? Puščajo si kri! Ali ni to delo tako posplošeno, da nekaterim krajem naravnost škodi? V bodoče bomo po našem časopisju to poročevalsko metodo strogo zasledovali in od časa do časa črno na belem mi servirali slovenski javnosti te zle čine pisunstva v liste, ko se takile pisuni kriminalnih dejanj v svojstvu »poročevalca« iz naše kulture (četudi nehote) norčujejo, o dobrem slovenskem kmetskem ljudstvu pa razširjajo mnenje, kot da imamo med sabo same zločince in slične kriminalne tipe. Čas je, da se s tem neha!

Ahmed Zogu, privatnik ali zasebnik na letovišču v Grčiji, ga je prav za prav polomil, ko je hotel zasesti in podjarmiti Jugoslavijo. Dobro, da nas je te grenke usode in nesreče očuvalo prijateljstvo naše boljše sosede. Ampak tega brezglaveža je čudna misel vendarle koštala skoraj glavo. Prestol pa čisto gotovo.

Ni kar tako, zasesti kako zemlio. Če si majhen, si celo smešen. To pa je treba še prepustiti večjim tvorom, ki vedo kako se taki stvari streže.

Prijateljstvo se izkaže v nesreči. Kdo vse je že o tem letu razmišljal, a ni mogel do dna? O prijateljstvu novejše dobe z nekatero veliko prijateljico ne marajo male države nič slišati.

Slovakom na Madžarskem se baje godi mnogo bolje kot se jim je godilo poprej v svobodni državi, t. j. v nekdanji ČSR. Hvala Bogu, je tudi nekaj! Duhovnike, voditelje Slovakov, Ogri kar na rokah nosijo, kakor smo pred tednom lepo brali v časopisih. Je že tako: madžarski grofi so katoliški narod, Čehi pa so bili grdi husiti, ki so zatirali verne Slovake, da jih je s svojim »prstom« moral sam ljubi Bog kaznovati — kakor se je istotako lepo bralo pred kratkim v nekem ljudskem časopisu.

Kdor ne verjame, svobodno mu! To je včasih še edina prava svoboda, katere se vsaj v srcu še lahko ponekod poslužujejo. Ta svoboda je torej vse časti vredna, zato klobuk doj pred njeno fotografijo!

Nove vrste klub. Ahmed in Hajle bosta ustanovila klub z imenom »Bivši«, ker sta baje oba zelo bogata, bo članarina tudi grozno visok. Kdo bo predsednik, se še nista odločila. Baje sta se zedinila, da bosta podpirala zapadne sile z denarjem in dobrim svetom.

Dober svet je zlata vreden. Zato se bosta s tem predvsem izkazala. In pa s kakim dobrim govorom...

Naša mladina

Skupno delo za skupne težnje!

Prilike, v katerih živi in se bori danes slovenska mladina vseh slojev in vseh prepričanj, so vse prej kakor rožnate. Poleg trde borbe za skorjo kruha, poleg strahotne negotovosti, ki ji bolj kakor kedaj koli preprečuje vsakršno ustalitev, jo vznemirjajo in mučijo težka dnevna vprašanja o usodi naroda in zemlje, iz katerih je izšla. Nad to mladino, ki trka vedno odločneje na vrata, da se ji odpro na stežaj, se bo v bodočnosti zrušila vsa teža dogodkov, ki jih ta mladina ni nikoli priklicala in za katero bodo nosila odgovornost tista pokoljenja, ki danes v najlepšem samodopadenju odločajo in vodijo v javnem življenju. Ti ljudje v svojih »položajih« se danes kaj malo brigajo za mnenje ie prepričanje tistih, ki jim bodo jutri morali slediti že po naravni nujnosti. Zdi se, da se te naravne nujnosti v našem življenju še zelo malo zavedamo!

Slovenska mladina je razdeljena in razcepljena na nešteto stanovskih in političnih prepričanj in organizacij. Morda je to do neke mere prav. Morda je prav, da si poišče vsak mlad človek vedno tisto mesto, ki mu po njegovem prepričanju in po njegovi socialni pripadnosti gre. Saj bi bila prevelika »totalitarna« enotnost preveč enolična in bi dišala preveč po tujih, nam neprijaznih vzorcih. Toda na noben način ni prav, da živi slovenska mladina tako daleč vsak sebi, da se ne zaveda, da je poleg vsega, kar jo loči, še nešteto stvari, ki jo družijo in ki se dado izbojevati le tedaj, če se za nje postavi vsa slovenska mladina strnjeno kakor eno samo nerazdružljivo telo.

Ko danes pričenjamo z novo rubriko v našem listu, pozivamo vse tiste mlade ljudi, ki so prepričani, da imajo k dnevnim dogodkom tudi nekaj svojega povedati in ki že danes živo čutijo skupnost slovenske kmetske, delavske in izobraženske mladine, da se nam pridružijo, da nam pripovedujejo o svojih bojih in zmagah, o svojih težavah, pa tudi o svojem delu in o svojih organizacijah. »Edinost« bo rada priobčevala kratke (ampak prosim, res ne predolge!) članke in vesti o mišljenju in delu naše mladine.

Urednik.

Mladini - dobro socialno vzgojo!

Dan za dnevom čitamo po časopisju poročila o samomorih mladih ljudi. Vzrok teh samomorov so vsaj po časopisnih poročilih, ki so nam dostopna, nesrečna ljubezen. Če bi prešteli vse te mlade žrtve, bi prišli do številke, ki bi nam bila v grozo. Vendar ne sme nihče, ki zasleduje, ali vsaj opazuje naše življenje, preko tega dejstva. Smo majhen narod in zato je škoda, velika škoda, da izgubimo vsako leto tako tragično toliko mladih ljudi.

Vprašanje, ki nastane je: ali res ni bilo v teh ljudeh toliko življenske sposobnosti, da bi mogli premagati trenutne srčne pretresljaje, ki smo jim mladi ljudje izpostavljeni? Mislim, da nesrečna ljubezen ni tolikokrat vzrok samomora kot poročajo časopisi. Sem prepričan, da so vzroki mnogo globlji in da ljubenzensko nesoglasje le zakrije pravo ozadje samomora.

Če človek malo bolj pogleda v našo šolsko in tudi domačo vzgojo, bo opazil, kako malo je take vzgoje, ki bi človeka res usposobila za življenje na kmetih, kjer so starši sami z delom prezaposleni, niti nimajo potrebne vzgoje, je pomanjkanje vzgoje še opravičljivo. Nikakor pa ni in ne more biti ta način vzgoje, kot ga opažamo danes opravičljiv za starše, ki imajo dovolj časa in sredstev za vzgojo, šolo in organizacijo.

Vsa vzgoja v osnovnih šolah sloni na učenju čitanja, pisanja, spoznavanja jezika, zgodovine itd. Da bi človek našel kaj socialnega v naši šoli, o tem ni govora. Tega se zavedajo že tudi mnogi učitelji, ki se z vsemi svojimi močmi bore za novo vzgojo, v naših osnovnih šolah, ki naj ima v sebi tudi socialno stran.

Isto kar velja za osnovno šolo, velja tudi za ostale šole. Človek, ki presedi 8 let v šolskih klopeh ne pozna najosnovejših pojmov o družbi itd. Skratka: človek, ki se je šolal 8 let, je za življenje in družbo nepripravljen.

Tudi organizacij, v katerih socialne vzgoje zaman iščemo, je dovolj. Lahko rečem, da v organizacijah, razen v delavskih in kmetsko-mladinskih organizacijah, zaman iščemo socialno vzgojo.

Naše šole in mnoge organizacije vzgajajo mladino tako, kot bi bila ta sita vsega in za vse svoje življenje preskrbljena. Če temu ni tako, zato se ne zmeni nihče. Kdor pa je toliko pogumen, da upa to resnico javno povedati, je takoj osumljen najhujšega. Je pri nas tako, da smeti ob katerih se umazujemo dan za dnevom ne vidimo, vidimo pa pometača, ki jih hoče pomesti.

O vzgoji doma, v takih družinah, kjer je za vzgojo časa in sredstev, je škoda govoriti; v takih družinah je preveč usidrana misel, da se bo tudi njihovim otrokom godilo enako kot njim!

Bodimo odkriti in priznajmo: mladini manjka socialne vzgoje. Zato je ta danes mehkužna in ne pozna naporov za obstoj. Pride v družbi, pa če je že to pri fantu ali dekletu, razočaranje in temu sledi živčni pretres in samomor.

Ne nesrečna ljubezen, ampak socialna nezrelost je gnala žrtev v smrt in krivda ni nesrečna ljubezen, marveč pomanjkanje socialne vzgoje. Dajte mladini dobro socialno vzgojo in ona bo življensko sposobnejša kot pa je danes!

Josip Udovič.

Delo „Kmetske prosvete"

Kulturno prosvetna organizacija »Kmetska prosveta« v Ljubljani, ki vrši poleg Društev kmtskih fantov in deklet ter vseh ostalih društev, vztrajno in marljivo delo med slovskim delovnim ljudstvom, predstavlja važno kulturno, prosvetno in socialno žarišče v Slovniji.

Številni sestanki, ki se vršijo posebno zadnje čase in na katerih se krepita narodna in državna zavest ter vera v boljšo bodočnost, pričajo in dokazujejo, da je danes slovenski narod potreben nasvetov in moralne pomoči. — Delo Kmetske prosvete pa je tudi usmerjeno v ustanitev sožitja med vsemi organizacijami na deželi, dobro se zavedajoč, da je narodu potrebna sloga in trdna povezanost.

V tem letu so se že izvršili številni sestanki v Ljubljani, na bivšem Kranjskem, v Mariboru, Ptuju, Ljutomeru, Hajdini, Št. Janžu itd., na katerih se je zbralo članstvo »Kmetske prosvete«, ki v prijateljskem duhu s šolano inteligenco orje novo miselnost slovenskega podeželja.

Kr. Vl.

Orlavas

»Društvo kmetskih fantov in deklet« priredi v nedeljo, dne 30. aprila tl. v gasilski dvorani v Trnavi veseloigro v 3. dej. »Na ogledih« in burko v 1. dej. »Usodna zamenjava«. Pričetek ob 3. uri pop. Vljudno vabimo, da posetite to našo prireditev v čim večjem številu.

Sramotni mladoletni beračі po mariborskih ulicah

Mariborčani se na ulici glasno zgražajo, ko jih pet, šest otrok, in to vedno istih, nadleguje za denar. Zdaj so se lotili parka, prodajajo pa ob vsakem letnem času rožice in znajo govoriti prav jokavo: »Smo ubogi, mama je bolna, kupil bom kruha.« Mnogi pa so že videli, kako je tak otrok takoj stekel v bife po sladoled, komaj je dobil denar.

Kaj bo iz teh otrok? Vsakdo ve, kje je njihovo konec. Dekleti, oni dve, iz hišice pri mariborskem otoku, sta že v nevarnih letih! Že zdaj so prepredeni, da si delijo ulice beračenja, spretno bežijo pred stražniki in paznikom v parku, po večini pošiljajo ono prav bedno dekletce na bolje oblečeno gospodo, nato jim mora denar izročiti, oziroma delijo si ga in se pri tem sredi Gosposke prepirajo. Starejši dekleti sta namreč precej sveži, zato treba izrabiti ono malo, bednico.

Le kakšen vtis more narediti tak red na tujca?

Res je, da imamo še vedno veliko premalo zavetišč, dalo pa bi se jih narediti več in morda skromnejših, če že prveč stanejo, vendar gre tu vedno za iste otroke, katerih staršem treba pod kaznijo prepovedati, da bi otroke pošiljali na ulico, oziroma one tri, štiri najbednejše treba spraviti čim prej v kak dom. Denar, ki bi ga zanje porabili, bi se zelo izplačal, saj bo imela oblast z njimi pozneje veliko več opravka in stroškov, javnost veliko več izgube.

Izgovor, da policija zanje ne ve, ker se umikajo oblasem, ne drži. Prvič imamo detektive, ki jih otroci ne poznajo, — kako potrebna je v takih slučajih civilno oblečena ženska policistka! — drugič pa pozna do sitega te otroke prav vsak Mariborčan, ki se le kdaj pojavi na Gosposki ali na Aleksandrovi ali — odkar je lepo vreme — v parku.

Prosimo oblast da vprašanje teh pe ih ali šestih otrok urodi, ker je že skrajni čas.

O. M. Š.

Gospodarstvo

Zadružni propovedniki so zadružništvu včasih bolj škodljivi ko koristni

Od pisca **Ra.** smo čitali že prav dobre stvari v našem tedniku, zadnjič pa mu je hudo izpodletelo. V zadnji številki »Edinosti« namreč razlaga, **kako bi povečali plodonostnost poljedelstva.** Dobra stran njegove razprave o nekakšnem skupnem pridelovanju je predvsem ali samo ta, da je ne bo nihče, ki o stvari kaj razume in misli, vzel za resno. Zato zelo zgrešeni članek zares tudi ne more povzročiti nikake večje nesreče. Ker pa za tako resen list, kot je »Edinost«, ni vseeno, kaj in kako kdo piše, je treba nekoliko popravka, vendar brez vsakršnih dolgočasnih šolskih podrobnosti.

Našemu kmetijskemu zadružništvu so največ škodili, namesto da bi mu bili pomagali na noge, neki zadružni propovedniki ali pridigarji, ki niso izkušeni kmetijski zadružniki, niti ne kmetijski strokovnjaki. Kolikokrat smo se bali, namesto da bi se bili veselili, ako se je kak naš človek spravljal na Dansko, da prouči tamkajšnje kmetijsko zadružništvo itd. Čez mesec ali dva pride domu, pa pridiga in pridiga, piše in piše o blagostanju v danski deželi, ki je prav za prav vsa samo ena velika zadruga. Tako bi lahko bilo tudi pri nas, ko bi bili po mnenju pridigarja naši ljudje za kaj. Nekdaj so takim pridigarjem nasedali, tu bolj — tam manj, zdaj pa je takemu pridigarstvu že močno odklenkalo. Pa so očitali našemu kmetu konservativnost ali starokopitnost, nazadnjaštvo. Mi pa pravimo: hvala bogu, da naš kmečki človek ne verjame vsakemu pridigarju in rajši ostane lepo pri starem, ne meneč se za očitek, da je zavoljo tega starokopitnež in nazadnjak! Saj je vajen prenašati take in podobne očitke, misli in odloča pa po svoji pameti.

Pa ne, da bi kdo mislil, da zagovarjamo nazadnjaštvo in starokopitnost našega kmečko-delovnega človeka na sploh! Nikakor ne! Veseli nas samo njegova razsodnost, da ne drvi kar tako v nesrečo, ki mu jo navarnost pripravlja — sicer večinoma nevede — kak zadružni pridigar teoretik brez vsakršnih stvarnih izkustev. Ne dvomimo o najboljši volji pisca Ra., ki ga pa obenem obdolžujemo čisto krivega zadružnega nauka, ki ni noben nauk, marveč že bolj norčija in burka.

Kdo more danes misliti na splošno zadružno kmetijsko pridelovanje **pri nas?** Mi bi bili srečni, ako bi mogli dokončno urediti kmečko kreditno zadružništvo, potem tako zvano kmetijsko produktivno zadružništvo, pa ne v smislu pisca Ra. itd. Saj ne pridemo nič naprej, marsikaj, kar smo dobrega že imeli, smo pa celo zapravili. **To** je treba nujno proučiti in čim prej popraviti, ne pa sanjariti o rečeh, ki si jih ne moremo misliti niti na luni. Pisec Ra. naj nam ne zameri, ko ugotavljamo, da je označeni del njegove razprave »Kako bi poveč. plodonosnost poljedelstva« očit primer, ki resno stvari, kako ne smemo učiti, še manj pisati. Če ne zdaj, pa nekdaj, ko mu bo resno stvarno delo v praktičnem zadružništvu zdrav kažipot, nam bo prav dal, kar smo danes tako bolj mimogrede povedali. Naši razboriti kmetje in izurjeni zadružniki nas pa že zdaj rezumejo.

Andrej Žmavc.

Kontingenti

Svobodno gospodarstvo ni poznalo omejitev. — Države so dopuščale prosto trgovino in blago je bilo prodano za gotovino.

Že nekaj let nazaj pa so države pričele omejevati svobodno trgovino in določujejo smer in način trgovanja. Trgovske pogodbe med državami se hitro menjavajo in nadomestujejo z novimi, kar je znak, da je nadomestila svobodno trgovino kontrolirana trgovina, ki ima menjalni značaj po načelu: kolikor kupim jaz od tebe, toliko kupi ti pri meni pridelkov in izdelkov, ki jih tebi primanjkuje! Tako prodajajo peljedelske države svoje odvišne kmetske pridelke industrijskim, od koder prihajajo nazaj stroji, orožje in drugi izdelki in obratno. V tej zvezi nastajajo včasih velike zadolžitve ene države napram drugi, katerih posledica je navadno, da država upnica ustavi vsak nadaljnji izvoz v državo dolžnico, dokler se dolžno vsota ne uporabi za potrebe upnice ali pa vsaj znatno zmanjša dolg.

Pred pratkim smo čitali, da dolguje nam Nemčija skoraj 500 milijonov dinarjev in da je naša država radi tega bila prisiljena zmanjšati naš izvoz na najnižjo stopnjo. Nadalnja posledica je bil padec cen našemu izvoznemu blagu, ki jo še spretna špekulacija izkorišča v svoje dobro in v škodo kmeta.

Z nastopom modernega menjalnega trgovanja, so nastali tudi kontingenti, ki jih razdeljuje po posebnem ključu tozadevni urad v Beogradu.

Nam je najbolj znan kontingent za živino. Vsakega kmetovalca gotovo zanima, ali podeljevanje kontingentov ugodno, oziroma neugodno vpliva na ceno živini.

Za kontignent je treba plačati v Beogradu pri uradu 4500 dinarjev. — Ako kontingenta ne dobi naravnost izvozničar, nego kakšna gospodarska zadruga, ki ima po obstoječi uredbi prednost, potem ta zadruga, ki navadno ne more sama izrabiti vseh kontingentov, proda ugodnost izvozničarju, ki ji mora plačati kot odškodnino najmanj 3000 dinarjev.

S tem nastaja pri vagonu živine vsota 7500 dinarjev, ki obremenjuje ceno živini. Jasno je, da mora kupec kontingenta s temi 7500 dinarji računati in pri kmetu temu primerno cenejše kupiti živino. — Ako bi navedeno vsoto preračunali na kilogram žive teže prodane živine, bi rračun pokazal, da je kmet že s tem prikrajšan za približno 1 dinar pri kilogramu, n. pr. pri biku, težkem 500 kg, torej najmanj 500 dinarjev. Če bi zbrali podatke o prekupčevanju kontingentov za vso državo, bi dognali, da je kmet oškodovan za visoko vsoto.

Mogoče se bo kateri našel in rekel, da vsem takim in sličnim nerednostim v gospodarsko-trgovskem življenju ni pomoči in da je o tem odveč vsaka kritika. — Ta trditev velja tako dolgo, dokler narod ni o nerednosti poučen in če potem na opisane rane na svojem gospodarskem telesu složno ne reagira. Nihče izmed nas pa ne more in tudi za enkrat naj ne pričakuje, da bi nedostatke odpravljali oni, ki se z nijimi okoriščajo; posrednih in neposrednih izkoriščevalcev pa je mnogo.

Tudi če navadeni primer ni popolnoma točno opisan, že njegova 50% resničnost, ki je gotovo neizpodbitna, zahteva, da se nedostatek odpravi in stem omogoči kmetu do višjega in izdatnejšega izkupička!

Vladimir Kreft.

O cenah kmetijskih pridelkov

Vsak kmet se prav dobro zaveda, da je uspeh njegovega celotnega truda v zelo odločilni meri odvisen tudi od cen, ki jih bodo imeli na tržišču njegovi pridelki. Čeprav je kmet izredno zainteresiran na tem, kako se cene njegovih pridelkov oblikujejo, vendar on sam nima posebnega vpliva nanje. Toda to bi samo zase še ne bilo tako žalostno, če ne bi bilo združeno z dejstvom, da se kmetijski proizvodi prodajajo običajno znatno izpod njihove prave vrednosti. Če temu prodajanju izpod vrednosti dodamo še izdatke, ki jih ima kmet z odplačevanjem obresti za vloženi kapital in z raznimi davki, vidimo, da v stvari prepušča kmet ostalim družbenim slojem precejšen del svojega proizvoda brez vsake druge protidajatve, t. j. brezplačno. Če je tako, potem se ni treba čuditi, zakaj kmet komaj životari, kljub temu da dela on in vsa njegova družina od zore do mraka.

Če je danes kmet v toliki meri izkoriščan, je temu glavni vzrok popolno nepoznavanje zakonov in sil, po katerih se danes upravlja celotni narodno-gospodarski organizem. Iz tega položaja si more kmet pomagati samo takrat, kadar bo dobro poznal sile in činitelje, ki o cenah odločajo. Šele potem bo mogel sam poseči med te činitelje in tu uveljaviti svoj vpliv.

Ker je torej poznavanje gospodarskega življenja prvi pogoj za izboljšanje sedanjega stanja, hočem na kratko opisati, kako nastanejo, oziroma bi morale nastati cene kmetijskim proizvodom.

Znano je, da cene nastanejo na tržišču. Mnogi mislijo, da je cena gotovega proizvoda odvisna samo od njegove pnudbe in njegovega povpraševanja. Tako mišljenje je mnogokrat čisto napačno in vodi lahko do nepravilnih zaključkov. Res je sicer, da ponudba in povpraševanje nista brez vsakršnega vpliva na določanje cen blagu. Toda odgovora, zakaj je eno blaga n. pr. desetkrat dražje od drugega, ko je vendar povpraševanje in ponudba pri obeh približno enaka, nam to ne da. Vidimo torej, da mora biti neki globlji činitelj, ki določa cene tržnemu blagu.

Kaj je prav za prav bistvo cen? Cena nekega izdelka je njegova vrednost, izražena v denarju. Cena je torej samo denarni izraz vrednosti. Sedaj pa nastane vprašanje, kako se določi vrednost kakega izdelka. V življenju vidimo, da imajo vrednost samo tiste dobrine, ki so produkt človeškega dela. (Izjemo tvorijo samo izredno redke dobrine, t. j. tiste, katerih ni možno proizvajati v poljubni količini), medtem ko druge dobrine, ki nam jih narava nudi sama po sebi (zrak, voda itd.), nimajo nikake vrednosti, t. j. nobene cene. Po tem lahko sklepamo, da je izvor vrednosti delo in da se vrednost kakega proizvoda določa po količini dela, ki je v njega vloženo. Nekateri zopet trde, da je tudi kapital izvor vrednosti. Res je, da ima kapital v sebi vrednost, toda to vrednost ima samo zato, ker je v njem pooseblјeno človekovo delo.

Če bi se torej pridelki in izdelki prodajali po svoji vrednosti, bi moral imet n. pr. kmetijski pridelek, za čigar proizvodnjo je bilo potrebno osem ur, isto ceno kot industrijski izdelek, za čigar proizvodnjo se potrebuje isto toliko časa. Toda v praksi vendar temu ni tako, in zato govorimo, da postajajo »škarje cen« med industrijskimi in kmetijskimi proizvodi. Pa ne samo to, dogaja se, da je cena žitu manjša v pokrajinah, koder prevladuje malo kmečko gospodarstvo, kakor v pokrajinah, koder prevladujejo kapitalistična veleposestva, kljub temu, da je delo na kapitalističnih veleposestvih produktivnejše. In če danes kljub vsemu temu še obstajajo samostojna mala kmečka posestva v kapitalistični družbi, je to samo radi tega, ker mali kmet omejuje svoje potrebe celo izpod potreb mezdnih delavcev in ker se pri delu neprimerno bolj trudi in muči kot mezdni delavec. Pri tem pa se ne zaveda, da so še druga pota za ohranitev gospodarske samostojnosti.

Cene bi morale biti denarni izraz vrednosti, če pa danes niso, ni to v škodo kmetu, moramo to pripisovati samo njegovi nedejavnosti v gospodarskem življenju. **Kmetje si bodo mogli priboriti svojo pravico samo tedaj, kadar bodo vedeli, kdo in kako jim jo krati, kadar bodo nastopili kot en mož v obrambi svojih koristi.** To pa je mogoče doseči samo z enotno in močno kmečko stanovsko in gospodarsko organizacijo.

Ra.

Proizvodnja hmelja bo v bodoče nadzorovana

Naša vlada je izdala predlog uredbe o hmelju. V bodoče bo moral imeti vsakdo dovoljenje za hmeljski nasad. To odobritev bodo dala pristojna oblastva, dočim bo poljedelski minister določil celotno površino (v državi), na kateri se bo smel zasaditi hmelj. Ko bo dobila uredba zakonsko moč, bo morala biti v 3 mesecih izvršena prijava o posajeni površini; v prihodnjih letih se bo moralo prijavljati že do maja. Prijave bodo sprejemale občinske pisarne. Za povečanje površine ali za obnovitev nasada bo dajal dovoljenja ban. Vsi se morajo organizirati v zadrugo, ki bo urejala cene in prodajala hmelj. Banska uprava bo dala zadrugi brezobrestno posojilo v znesku 1 milij. din.

To so glavne določbe predlagane uredbe, ki vsebuje poleg tega še podrobna navodila za vnovčevanje hmelja, za označitev proizvoda po kraju proizvodnje ter za kazni glede nedovoljenega poslovanja zadruge.

Jugoslavija pomaga zalagati nemško industrijo z rudninami

Potrebe nemške industrije glede rudnin stalno naraščajo, kajti proizvodnja se neprestano veča, raznih kovinskih prvin pa še ne znajo pridobivati na umeten način. Zato mora uvažati Nemčija neželzne rudnine baker, svinec, cink in boksit.

Največji del bakrene rude uvaža Nemčija iz evropskih dežel (82%), bakra iz Afrike (48%) in Amerike (29%), svinčene rude (48%) in svinca (55%) iz Amerike, iz Evrope pa 34,6% in 35,9%, cinkove rude 65% iz Amerike, cinka 83% in boksita 89,2% iz Evrope.

Amerika dobavlja precej kovin in rud. Odkar pa gradijo v Nemčiji topilnice, se obrača pogled nemške industrije vedno bolj proti jugovzhodu, predvesm v Jugoslavijo. V rudi, ki so jo pridobile dežele jugovzhodne Evrope l. 1937., je bilo kovin: bakra 43.000 ton (v Nemčijo je šlo 30,2%); svinca 84.900 ton (v N. 32,9%); cinka 47.400 ton (v N. nič) in boksita 1.313 ton (73%). V celotnem nemškem uvozu teh rud in kovin sodelujejo te dežele s 26% in sicer pri svincu 70,2%, bakru s 4,2%, cinku 70,4%, cinkove rude ne uvažajo, pri boksitu pa s 73%. Med omenjenimi deželami ima najbogatejše in najbolj razvito rudarstvo Jugoslavija. Od celotne proizvodnje pride na našo državo bakrove rude 93%, svinčeve 84% in cinkove 80%. Samo pri boksitu nam konkurira Madžarska s 50%.

Uvoz rudnin in kovin iz Amerike in Afrike plačuje Nemčija z devizami, južnoevropskim deželam pa v kliringu, torej z blagom. V tem pa je tudi vzrok, da se obrača Nemčija glede uvoza vedno bolj proti jugovzhodu, kjer so posebno v Jugoslaviji ogromni rudninski zakladi.

Za nas pa nastopa ob tem dejstvu resno vprašanje: Kako dolgo bomo še dajali ceneno nepredelano rudo, ko bi jo lahko sami prečistili in potem kovine mnogo dražje prodali, četudi samo za blago?! Če lahko postavlja topilnice za rude Nemčija, ki ji primanjkuje rudnin zakaj bi jih ne postavili mi, k smo zaenkrat bogati glede zemeljskih zakladov!

Sezonski delavci poidejo v Francijo

Ker je bilo predčasno prepovedano od izseljeniškega komisarijata, da se iz našega obmejnega ozemlja ne sprejme sezonskih delavcev v Nemčijo iz tehtnih razlogov, je bilo na intervencijo ugodeno, da se iz vsake posamezne občine okraja Maribor levi breg zaposli primerna množina delavcev v Franciji, ki jim je res dejanska potreba iskati zaslužka v tujini. Pogoji v Franciji so precej različni od nemških in je tudi plača nekoliko majnša. Le v toliko je v Franciji ugodnejše, da lahko delavci pošiljajo ves zaslužek domov, kar je v Nemčiji onemogočeno, oziroma zvezano s težavami in negotovostjo radi menjajočih se valut. Vendar pa je v Nemčijo odšlo nekaj delavcev iz našega okraja in to oni, ki so že bili na sezonskem delu in ki izpolnjujejo vse predpogoje kar se tiče socialne potrebe, starosti itd.

Primerjava gospodarskega položaja po l. 1929 in 1937

Ob besedi kriza se zdrznejo najbolj mali vlagatelji, ki so izgubili v l. 1930-32 svoje skromne prihranke, odnosno niso mogli do njih, ko so jih najbolj potrebovali. Ali je ta strah danes upravičen? O tem nam daje kratko pozasnilo članek, ki vzporeja l. 1929 in 1937. Ta članek je izšel v ekonomski reviji Društva narodov.

V zadnjih letih so nastale v gospodarstvu posameznih dežel in v mednarodnih gospodarskih odnosih velikanske spremembe. Vsled tega je morala biti pot depresije (nazadovanja v gospodarstvu), ki je nastopila po 1937. letu drugačna kot je bila prej. Proizvodnja in zaposlenost v USA sta padali leta 1937. hitreje nego 1929-30, cene pa so se nižale enako hitro; toda razlika je še v tem, da je bila pred podcem v l. 1937. močna hosa (porast), dočim se je l. 1929. samo nadaljevalo padanje, ki je začelo že prej. Na Angleškem je rastla proizvodnja še v prvi polovici 1938, število zaposlenih pa je bilo manjše nego 1937.

L. 1929. je veljala skoraj v vseh deželah zlata podlaga. Veliko število držav je urejevalo svojo trgovinsko politiko na principu svobodne zamenjave; carine niso bile previsoke, kontrole deviznega prometa vobče ni bilo, in tudi sistem deviznega kliringa ni obstajal. S pomočjo mednarodnih dolgoročnih posojil so mogle priti do zlata iste države, ki ga niso imele. Obstajalo je torej svetovno gospodarstvo, ki je omogočilo prenašanje konjunkture ene države tudi na druge.

Danes lahko govorimo samo še o ostankih tega svetovnega gospodarstva. Zlate podlage ni, kontrola deviznega prometa je uvedena v skoraj vseh državah; prav tako sta nadzorovana izvoz in uvoz, dočim so carine znatno zvišane. Protekcionizem je razbil prejšnje gospodarske zveze. Vse države so ubrale svojo pot, da bi se zavarovale pred depresijo in neugodnim razvojem gospodarstva v drugih državah.

Ta gospodarska obramba pa je imela za posledico posredovanje države, kar se je razvilo ponekod v tako zvano »diktirano gospodarstvo«. Pod takšnimi okoliščinami je prešel 1929. leta zlomljeni liberalizem v nekaterih državah v »nacionalno gospodarstvo«, ki ga obeležujejo predvsem konjunkturna oboroževalna proizvodnja in pa skrajna koncentracija kapitala v rokah ozkega kroga ljudi.

Japonska je n. pr. izvršila mobilizacijo gospodarstva (vsled tega bojni pohod nad Kitajsko); lani marca pa je dobila vlada velika pooblastila, s katerimi sme tirati to mobilizacijo tako dolgo, da ne bo ostalo niti sledu privatne podjetnosti. Vlada — dve kapitalistični rodbini — bo imela takrat edino besedo na gospodarskem trgu in povsod drugod.

Pa tudi v državah, ki so ostale delno zveste liberalizmu, se skuša ohraniti konjunktura z državno intervencijo. (Pri nas je tak slučaj posebno viden pri pšenici, ki jo dajemo v inozemstvu pod ceno. Op. pis.) Ta intervencija zahteva velika finančna sredstva. Posebno oboroževanje žre ogromno, vsled česar naraščajo dolgovi držav.

Položaj denarnih zavodov je nekoliko boljši nego l. 1929. Banke imajo večje gotovine, ker dajejo manj kreditov, kar je posledica državnega posredovanja. Zato se ni bati bančnih polomov kot v času krize po l. 1929. Tudi za deflacijo ni bojazni, kajti v mednarodnih kreditnih odnosih je igral kredit zadnja leta neznatno vlogo, tako da ni nevarnost naglega umika kapitala iz ene v drugo deželo.

Kako se torej prihranki malih vlagateljev danes kolikor toliko sigurni, je vendar za nje položaj vedno slabši, kajti javne dajatve malega človeka rastejo iz dneva v dan. Mednarodni politični odnosi terjajo namreč oboroževanje, ki pa sesa množice, dočim prinaša vojni industriji, zaščitni z državnim posredovanjem, mastne dobičke. Tako se v bodočnosti ni bati toliko poloma bank, nad katerimi bedi danes varuško oko; bati se je le poloma, popolnega propada ljudskih množic.

---

* **Izvoz lesa v Francijo** se bo po najnovejši pogodbi, kakor računajo, precej povečal. Francija je zvišala množino lesa, ki naj ga ji dobavi Jugoslavija, od letnih 65.000 na 75.000 ton. Na hrastov les odpade 7000 ton. Izvoz te množine lesa bo deležen popusta v višini 60 frankov pri toni, za celih 10 frankov več, kakor e poprej dovoljevala Francija popusta za avstrijski les. Pri mehkem lesu bo znašala premija za Francijo 50, za Algerijo pa 30 frankov pri toni. Posebne premije bodo dovoljene tudi za hrastovino in drug trd les. Razen tega bo Jugoslavija lahko izvozila v Francijo 8000 ton celuloze.

Za ženo in dom

V prijetnem domu je prijetno življenje

Dom postane pravi dom šele tedaj, če je res prijeten in domač. Povsod je lepo, a najlepše doma, pravi naš stari pregovor. Toda s tem lahko soglaša samo oni človek, kateremu je dom res prijeten in mu je res pravo pribežališče, kjer se otrese vseh življenskih skrbi in težav. Nekateri ljudje mislijo, da je lahko le v bogatem domu prijetno, a ti se zelo motijo. Prijetno je v vsakem domu, kjer kraljuje žena, ki se je z vso ljubeznijo posvetila domu, družini in gospodinjstvu. V takem domu je vkljub skomnim razmeram doma sreča. Ob ognjišču, ki ga je zanetila ljubeča roka gospodinje, je vsa udobnost in zadovoljstvo.

Gospodinja, ki se je vživela v svoj delovni okoliš, bo znala bogatemu, kakor revnemu domu dati tisto prijetno toplino, ki človeka privlačuje, boža in osrečuje. Razkošno stanovanje še ni prijetno, če manjka v njem neka domačnost. Kaj pomaga dragoceno pohištvo, če nas že ob prvem vstopu v sobo odbija nek hlad, ki veje od vseh, lahko še tako lepih predmetov, ki so tako mrtvo in dolgočasno razpostavljeni po sobi. Marsikatera gospodinja se čudi, da se vedno manj znancev in prijateljev oglaša v njeni hiši. Zaveda se naj, da se vsak gost rad počuti v gostiteljivi hiši prijetno, udobno in domače. Kako se naj prijetno počuti gost, ki je prišel v nadi, da je bil povabljen na prijetno kramljanje ob popoldanski kavi, pa so ga posadili na neudoben stol za pravtako neudobno mizo, da sedi kakor kakšen malik v izložbi in mu postane to sedenje že po par minutah mučno. Ves čas bivanja v gostiteljivi hiši ima občutek neke prisiljenosti in nedomačnosti. Kakor na kakšni razstavi čepe gostje za mizo sredi sobe.

Ali bi ne bilo prijetnejše, če bi si vsaka gospodinja uredila v enem izmed stanovanjskih prostorov takozvani prijeten kotiček? Z ozirom na sredstva, s katerimi razpolaga, naj si nabavi prostoru primerno, nekoliko nižjo kvadratno mizo. Okoli nje naj razpostavi nizke, udobne stole ali pa naslanjače, ob steni pa klopco. Prav okusno in udobno bo učinkovalo par blazin, ki naj predstavljajo ročno delo, posebno še, ako so stoli leseni ali pleteni. Miza, kakor stoli naj bodo nižji zato, ker je na nizkem sedežu mnogo udobneje sedi. Oko postaviš v bližino tega pohištva še eno ali dve večji sobni lončnici, bo to privlačnost kotička zelo povzdignilo. Na mizi pa naj bo prt, ki je istotako ročno delo ter nižja vaza s cvetjem Kateri gost ali domači član družine ne bo očaran, če vstopi v sobo s tako prijetno urejenim kotičkom?

Uporaba starega kruha

Star kruh lahko uporabljaš na različne načine:

V juhi je star kruh prav dober, če ni že pretrd. Razreži ga na male kocke, razpusti v ponvi malo masti, le toliko da se dno namaže, pa stresi vanjo kruh in malo popeci. Pri tem pazi, das treseš samo koščke: če se ti primešajo drobtinice, se prav hitro pripalijo in potem še koščki grene. Ko je kruh lepo opečen, ga stresi na krožnike in nalij nanj čiste juhe, bodisi goveje, fižolove, grahove ali prežganke.

Dobra jed za otroke se tudi napravi iz starega kruha. Razrži ga na kose, namoči v vodi ali v mleku in ko je mehak, ga ožmi. Ubij nanj celo jajce in prideni ščepec cimeta, pa dobro zmešaj. Nato razbeli v ponvi malo masti in stresi nanjo kruhovo testo. Nič ne mešaj in pusti, da se lepo opraži. Ko je spodaj skorja rumena, lepo z vilicami obrni, da se še opeče na drugi strani; nazadnje razmešaj testo in praži še toliko časa, da se ves kruh v testu lepo osuši. Potem stopi nekaj žličic marmelade v vreli vodi in polij to na drobnjak, ki si ga že razdelila po krožnikih.

Krušni cmoki se delajo na razne načine. Najpreprostejši je tale: Razreži kruh na male kose, razpusti v ponvi malo zabele, stresi kruh vanjo in parkrat pomešaj, da se malo opeče, a ne da zarumeni. Potem dolij vode ali mleka, da se zmehča, dodaj celo jajce in pomešaj. Lahko pa poliješ s tem tudi suh kruh ne da bi ga prej opekla. Ko je kruh dovolj razmočen in premešan, si posuj roko z moko, vzemi kos testa in ga povaljaj v moki, da napraviš ličen cmok. Če so premehki, jih malo stiskaj in še povaljaj v moki, nikakor pa ne mešaj moke v testo. Zakuhaj jih v prav vrelo vodo; ko dobro prevro; so kuhani. Raz rezani na rezine, so prav izvrsten dodatek k pečenki ali golažu mesto krompirja. Če hočeš dati cmokom boljši okus, jim primešaj malo sesekljane prekajene svinjine ali klobase. Take cmoke lahko serviraš kot samostojno jed s kislim zeljem, z repo ali solato.

Krmljenje piščancev

Še vedno ni dovolj znano, da piščanci prvih 24—48 ur ne potrebujejo nikake hrane, ker jo prinesejo v želodčku na svet. Marsikatero pišče pogine, ker dobi prehitro hrano v želodec. A tudi poznejše krmljenje mora biti pravilno, če si hočemo vzrediti lepe piščance oziroma krepke kokoši. V prvem tednu morajo dobivati izključno suho krmo in ne kašo. Dobra krma za prvi teden je tudi, če primešamo trem delom suhih krušnih drobtin eno četrtino kuhanega jajca. V drugem tednu lahko dajemo poleg kaše zdrobljeno pšenično zrnje in kuhano krmo. V tretjem tednu dodaj zdrobljenih kosti in zelenjave. Kostni zdrob okrepi kosti piščancev. V četrtem tednu prebavi pišče že razno zdrobljeno žito, dobro pa je, če dodajamo zdrobljenega lesnega oglja. V poznejšem času pa piščanci že prosto tekajo okoli, si sami iščejo hrano in pobirajo tudi hrošče, črve in drugo!

— —

KUHINJA

Kisličnа juha. Sesekljaj dve veliki pesti dobro oprane kislice skupaj s srednje veliko čebulo in šopkom zelenega peteršilja ter opraži to in 5 dkg moke na presnem maslu, zalij z litrom postne juhe in kuhaj pol ure. Primešaj naposled pol skodelice kisle smetane in daj na mizo z rezanci kruha, ki si ga opekla na maslu.

Zelenjavna juha. Operi dobro in sesekljaj kislice, krebuljice, pehtrana, peteršilja in drobnjaka, vsega skupaj dve pesti; dalje četrt srednje velike čebule in pol stroka česna, vrzi na maslo ali mast, dodaj 5 dkg moke in zarumeni. Zalij z litrom kostne juhe, osoli in kuhaj pol ure. Postavi juho na stran, in ko več ne vre, razmotaj v njej 4 žlice kisle smetane, ki si jo prej razmešala z enim rumenjakom. Potem juha ne sme več vreti: Ako imaš na razpolago kako gobo: šampinjon, preslica (mavrah) ali jurček, jo tudi kuhaj v zelenjavni juhi, ker jo zelo izboljša. Daj juho na mizo s kockami kruha, ki si jih opražila na maslu.

Jajnine v paradižnikovi omaki. Skuhaj jajnine po prej navedenih pravilih, oblij odcejene z mrzlo vodo in jih ponovno odcedi ter prepraži v odkriti posodi na presnem maslu, kar traja 8—10 minut. Medtem pripravi paradižnikovo omako na sledeči način: Na 6 dkg presnega ali kuhanega masla zarumeni 4 dkg moke, ali polovico moke, polovico presejanih žemeljnih drobtin. Dodaj toliko paradižnikove mezge, da postane prežganje lepo rdeče. Začini s soljo, polno žlico sladkorne sipe in sokom četrt limone in zalij s kostno ali govejo juho, da dobiš pravilno gosto omako. Kuhaj jo polagoma 10—12 minut. Ako treba jo okisaj še z milim vinskim kisom ter dodaj po okusu tudi nekoliko cimeta in, če treba, še sladkorja. Nakopiči vroče jajnine v plitko skledo; potresi jih po vrhu z nastrganim domačim sirom, paradižnikovo omako pa daj v posebno skledico na mizo. A tudi sir lahko serviraš zase v posebni posodi.

Ocvrt svinjski jezik. Kuhaj prav do mehkega 2 sveža svinjska jezika v slani vodi, katteri si pridejala vso jušno zelenjavo. Potegni kožo z jezikov, zreži ju na poševne rezine, ki jih povaljaj v moki, raztepenem jajcu in drobtinah in jih ocvri na masti. Serviraj jezike s kakršno koli solato. Juho, v kateri sta se jezika kuhala, porabi za zelenjavno juho ali za smetanovo čorbo.

Praktični nasveti

Fižolova voda za pranje svile in volne. V štirih litrih deževnice skuhaj pol kilograma suhega, belega fižola. Fižol odcedi, vodo pa, ki ne sme biti slana, ohladi, da bo mlačna. V njo namoči svilene ali volnene stvari, ki jih misliš oprati. Blago ne drgni, temveč ga samo stiskaj. Nato ga izplakni še parkrat v čisti mlačni vodi, iztisni in na narobni strani zlikaj. Tudi madeži črnila, masti in rdečega vina izginejo v tej vodi, ako niso že prestari.

Boj proti stenicam. Najzanesljivejše sredstvo proti stenicam je vztrajnost. Ker se drže stenice najraje v posteljah, posvečaj tem največjo pozornost ter uničuj golazen s tem, da namažeš ali poliješ špranje s terpentinovim oljem, petrolejem, bencinom, ocetno kislino ali sličnim. Ocetna kislina je koži nevarna, zato pazi! Mazanje ali polivanje se mora vršiti večkrat. Če so stenice zašle v mehke stole, divane ali madrace, razdri jih in očisti, sicer se stenic nikoli ne iznebiš. Vse špranje v zidu, v tleh in pohištvu zamaži s primernim kitom ali voskom, tla pa izpiraj z lugom ali klorovo vodo. Ne odnehaj in jih preganjaj, dokler slednja ne izgine.

Snaženje starih preprog. Starim, zaprašenim preprogam iztolci naprej prah in jih skrtači. Nato vzami kislega zelja, ožmi ga in z njim prav dobro izdrgni preproge. Prvotna sveža barva se preprogam povrne, da postanejo kakor nove, zelje pa postane popolnoma črno od navzetega prahu. Potem obesi preproge na zrak in sicer v senco. Ko se posuše, jih razgrni po sobi. Tako se snažijo tudi najdragocenejše preproge.

Kako izboljšaš petrolej? Če petrolej slabo gori, vrzi vanj žlico soli. S tem se petrolej očisti in gori z jasnejšim plamenom. Sol lahko ostane celo leto v svetiljki. Pomaga tudi kafra, pomešana z naftalinom.

Utrgan peteršilj ostane dolgo svež, če poveznеš čezenj steklen kozarec in ga imaš na hladnem. Prav tako ohraniš za več dni svež kvas. Zavitega v papir položi pod poveznjen kozarec in na hladno.

Zeleno kolerabo je bolje kuhati celo kot razrezano. Če jo kuhamo nerazrezano, obdrži pri kuhanju prvotni prijetni vonj, pa tudi olesenele dele potem lažje odstranimo.

Ribje luske je prav lahko odstraniti, če že očiščeno ribo za hipec namočimo v vročo vodo in ji nato s kosom blaga odrgnemo luske.

Dopisi „Edinosti"

Kdo ima prav?

V nedeljo sem slučajno stopil v neko gostilno, kjer je bilo živahno vrvenje vinskih bratcev. Pri eni mizi so prepevali, pri drugi gonili politiko, pri tretji so pa sedeli trije mož je in govorili o stanju našega gospodarstva. Ker me je njihova debata zanimala sem se ustavil pri njihovi mizi in sledil kot tihi opazovalec njihovim besedam.

Dobro poznan kmet, ne ravno siromak, kakor tudi ne bogataš, je dejal nasproti sedečemu delavcu: »Vi ste sploh lahko zadovoljni, če Vam mi kmetje damo 2 dinarja na dan poleg hrane!« Ni mu utegnil odgovoriti, ko mu je rekel drugi. »Prišel bo še čas, ko boste radi delali kmetom za kruh in vodo!« Sledenje in enake stavke sta dajala temu ubogemu delavcu, da ni našel besede. Dvignil je kupico in jo ponudil razkošnemu kmetu. Toda tale »gospod« ga odbije z besedo: »Kaj bom pil od tebe, ki si ubogi delavec!« Ali je to na mestu od kmeta? Ali je sploh prav, da človek, ki ima posestvo, sovraži človeka, ki je danes žal siromak. To je naravnost sramotno. Presedalo mi je njihovo govorenje in malo je manjkalo, da nisem vstal in mu povedal par besed. Toda on je le govoril, kakor bi bilo vse njegvoo, navsezadnje pa reče onemu delavcu, ki je sedel pri četrt litru pijače, da gostilna sploh ni za siromake, berače in delavce. Kedaj bodo spoznali, da so eno?!

— —

Murska Sobota

Koncert bratov Živkov. Preteklo soboto je priredila podružnica Ciril-Metodove družbe pevski koncert septeta bratov Živkov iz Maribora. Koncert, ki mu je sicer prisostvovala maloštevilna publika (nesrečno izbran datum!), je bil eden izmed redkih kulutrnih in — lahko rečemo — umetniških prireditev v Soboti.

Program, ki je obsegal tudi nekaj prekmurskih pesmi, je bil precej obširen. Kljub temu so pevci izredno dobro izvajali vsako točko in od pesmi do pesmi stopnjevali navdušenje prisotnih. Tako so morali ponoviti in dodati še nekaj pesmi, izmed katerih so najlepše izvenele pesmi »Od zvonov«. — Pevski nastop bratov Živkov je bil nedvomno lepa in uspela (moralno!) manifestacija slovenske pesmi, ki je obmejnemu podeželju tako potrebna. Želeti bi bilo, da se ob takih prilikah Sobota vse bolj odzove z obiskom.

Odhod sezonskih delavcev. Transport okrog 700 delavcev, ki bi moral odpotovati že pred Veliko nočjo, je odpotoval šele prejšnji četrtek zvečer; drugi transport pa je odpotoval 17. tm. — Delavci, ki so ponajveč iz revnih goričkih predelov, so odšli na delo v Nemčijo.

Prometna otoka. Soboška občina je čez noč obrnila na glavo ves ulični red oz. nered na Aleksandrovi cesti in Glavnem trgu. Na obeh važnih križiščih (v bližini pošte in na Gl. trgu) je uredila prometna otoka, ki delata ljudem zdaj še precej preglavic. — Promet na eni najprometnejših soboških ulic pa se je zdaj preusmeril po vseh cestno-policijskih predpisih velikih mest.

18. maja t. l. priredi Sokolsko društvo svojo vsakoletno veliko tombolo.

Sv. Trojica v Slov. gor.

V nedeljo, dne 16. t. m. smo imeli Trojičani velik praznik. Ustavili so se v našem trgu izletniki iz Maribora in Pesnice, ki so ta dan poleteli na mejo. Proti večeru so pribrneli avtomobili z več sto izletniki. Sprejeli smo drage goste, kakor nam je pač bilo mogoče. Ob sprejemu je bila naša mladina obdarovana s slaščicami. Hvala darovalcem!

Gostje in Trojičani smo se zbrali okrog spomenika kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Navzoče je pozdravil starosta tukajšnje sokolske čete br. dr. Weixl. Poklonili smo se pred spomenikom, kamor so izletniki položili krasen venec. Besedo je prevzel br. prof. dr. Dolar. Med drugim je dejal: »V geslu bratstva bomo zmagali. Zatekamo se k Njemu. Vse je storil, da bi iz nas napravil srečne brate. Na višku poleta je padel. Vedno se spominjamo Njega in njegovih zadnjih besed! — Smo pri Sv. Trojici, a mi imamo tudi državo trojico, ki bo trajno ostala trdna kot kremen in še bolj bratski bodo živeli Slovenci, Hrvati in Srbi v okrilju matere Jugoslavije. Večna slava kralju Aleksandru I. Zedinitelju.« Vzklikali smo kralju in Jugoslaviji. S pevskim društvom »Jadran« smo zapeli še »Hej Slovani« in »Le naprej«.

Prekmalu so se dragi gostje poslovili. Na svidenje! Zdravo!

Sv. Ana v Slov. gor.

Dela na novi banovinski cesti Sv. Ana-Žice so se pred kratkim ponovno pričela. Tako so prišli zopet do zaposlitve številni okoliški viničarji, ki so bili tako dolgo brez potrebnega zaslužka ter izpostavljeni pomanjkanju živeža in obleke. Omenjena cesta bo tekom letošnjega leta menda gotovo docela dograjena. S tem bo dobila naša severna meja važno zvezo, ki bo iz gospodarskih in kulturnih ozirov ogromnega pomena.

Pomladanska narava se je vzbudila tudi po naših hribih in ustvarila novo prerojeno življenje po naših goricah, gozdovih, sadonosnikih in travnikih. Naš kmet je zopet pričel s pogumom svoje vsakoletne delo na polju. Viničar je zavihtel motiko v vinogradu. Stojimo zopet v času, ko je odprt pogled malega človeka v bodočnost v skrbi, kaj mu prinaša letina, zaskrbljen je, ali mu bo pridelek zadoščal za potrebe družine za lastno prehrano in za prodajo. Razveseljiv je pogled po naših hribih ob romantični kraso i bujno cvetočega sadnega drevja, ki nam kaže mož-

nosti, da bo naš sadjar zopet vsai nekaj pridelal, ako ne bo vremenskih neprilik. Ob sedanjem splošnem pogledu po Slovenskih goricah vlada povsod zaskrbljenost pred sušno letino. Že zgodnja pomlad nam kaže prvo sušo, ki pa še zaenkrat ni občutna, a se njene posledice že kažejo.

Svečina

Svečina, dne 16. IV. 1939.

Včeraj me je prijatelj opozoril na 15. št. »Slov. Gospodarja« z dne 12. IV. 1939., letnik 73.

Na 9. strani omenjenega lista je člančič iz Svečine, s katerim pisec zagovarja nepravilnost in po stari navadi zavira enakopravnost vsaj v naši občini ter tako nastopa proti mojemu članku, katerega je objavila »Edinost«, št. 12. z dne 25. marca 1939.

Očita se mi namreč nezadovoljstvo in izrazita nervoznost. Priznam, da je prvi in drugi očitek resničen. Prvi za svečinsko večino, drugi pa velja za one gospode, kateri so dali meni in drugim povod za ugovor in pritožbo na podlagi obstoječih obč. paragrafov, sploh pa, ker so gg. prezrli paragraf 5 zakona o samoupravnih cestah. Končno pa upam, da bo oblast na licu mesta ugotovila glede kompetence za nervoznost.

Drugi očitek, da je baje bilo na Špičniku dovolj merjenja in kubiranja cestnega blata — uspeh pa vreden grenkega spomina, — iz sledečega razloga ne drži: Če prvi in najmlajši takratni župan ne bi imel drugih zaslug, pa ima vsaj hvaležnost nepristranske uprežne živine za prepotrebno preložitev obč. ceste v Špičniškem potoku — na kateri sam kot kmet osebno ni bil zainteresiran, ker si je izvojeval nevtralno obč. cesto, katera edino veže Špičnik s Svečino ter je žal samo do tam v dobrem stanju, kjer se nevtralnost neha.

Dopisnik »Slov. Gospodarja« se končno pokaže prosveljenega in plemenitega ko piše:

»Vsebina in način dopisovanja (v »Edinosti«) pa vzbuja med Svečinčani samo pomilovanje in sočustvovanje z dopisnikom.«

Tudi na to zadnjo točko odgovarjam, da pomilovanje in sočustvovanje ne sprejmem, ker je pač podobno svetopisemskemu »farizeju« napram cestninarju.

Še imam, ne samo gradiva, pač pa dejstva, katera bi po mojem mnenju morala v javnost, ker se pač zavedam, da je sedaj bolj kot kedaj poprej potreben mir Jugoslaviji, posebno pa mali Sloveniji, zato zaključujem z željo, da bi osebni in strankarski interesi stopili v ozadje, ker se gre za obče koristi; zato pričakujem ne samo obljub ampak dejanj.

Ivan Dreisiebner.

Pragersko

Odhodnica postajenačelnika g. Sedeja Franja. V soboto so v restavraciji priredili odhodnico višjemu kontrolorju g. Sedeju Franju, ki je odhajal na novo službeno mesto v Ljubljano. Kot član in sotrudnik godbe, so mu tudi godbeniki-železničarji, pod vodstvom kapelnika Vnikler Franca zaigrali par komadov. Vnikler kot kapelnik se mu je tudi lepo zahvalil, saj je bil vselej naklonjen godbi in jo je po svoji možnosti tudi podpiral. Bil je v vseh ozirih dober in pravičen. Železničarji ga bodo zelo pogrešali. Bil je tudi Sokol in v Pragerskem društvu je bil celo precej časa starosta. Na novem službenem mestu mu pa želimo mnogo uspehov.

Spodnja Polskava

Zdravniško predavanje na Spodnji Polskavi. V nedeljo je imel predavanje o zdravstvu g. dr. Marin iz Maribora. Pokazalo se je, da se Spodnja Polskava s svojo dalino okolico mnogo bolj zanima za zdravstvo kakor za ostale prireditve. Poslušalcev se je nabralo zelo mnogo, ki so vneto poslušali predavatelja. Zelo dobro bi bilo, da bi se slična predavanja vršila bolj pogosto, kajti vidi se, da so ljudje še zelo daleč zaostali. Upamo, da se bo to še zgodilo, posebno radi tega, ker se je pokazalo zelo veliko zanimanje. Zato pa delavci in kmetje, če vidite ali slišite kje je tako predavanje, ne odklanjajte tega, saj gre v vašo korist.

Št Rupert

V nedeljo so na tukajšnjem pokopališču pokopali 82-letno posestnico gospo Heleno Turkovo. Pokojna je bila dobra gospodinja na znani Petkovi domačiji. Pogreba se je udeležila velika množica ljudi in gasilska četa. Na domu in pri grobu so ji zapeli domači šentrupertski pevci žalostinki: »Človek glej življenje svoje« in »Vigred se povrne«. Naj počiva v miru, svojcem pa naše iskreno sožalje!

Isto dopoldne pa so pokopali tudi zelo slovesno v sosednjem Št. Pavlu njenega svaka posestnika in mlinarja g. Kupca iz Sv. Lovrenca. Njegova žena, sestra rajne Turkove, pa leži zelo bolna in se ni mogla udeležiti niti pogreba svojega moža, niti svoje sestre. Pač žalosten slučaj smrti tako bližnjih sorodnikov na isti dan.

Št. Pavel pri Preboldu

V Šeščah pri Št. Pavlu je v nedeljo zvečer neki tovarniški delavec ustrelil v sobi svojega dekleta, nato pa še sebi pognal kroglo v glavo. Fant je bil takoj mrtev, dekle pa je bilo še pri življenju, ko so prihiteli domači, ki so slišali strel, vendar je bila že tako slaba, da ni mogla več govoriti. Pri fantu so našli pismo, v katerem jih prosi, naj mu to dejanje oprostijo, ker ni mogel drugače. Dekle je ljubila drugega in ker ni več marala njega, je tudi drugi ne bo dobil...

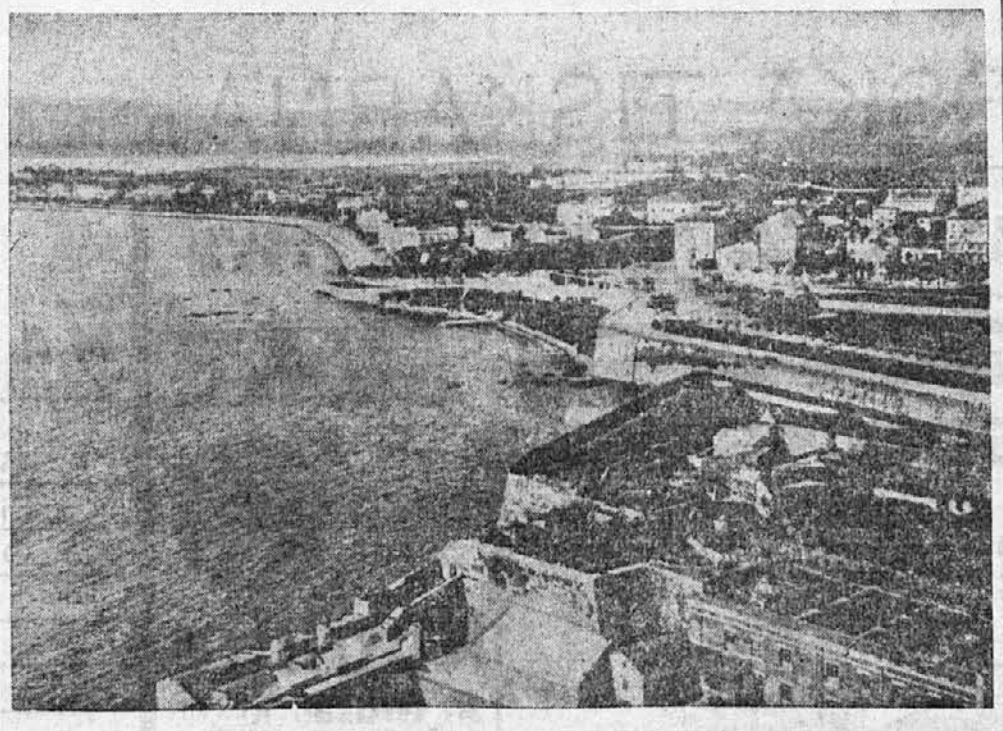

Pogled na otok Krf

Zanimivo štivo

Angleška celinska armada

Angleška celinska armada, ki ima za sabo že 80-letno tradicijo — ustanovljena je bila namreč l. 1859 pod imenom »Volunteers« — se je že izkazala v svetovni vojni s svojimi 40 divizijami. To Territorial Army tvorijo bančni uradniki, trgovski nameščenci, industrijski in poljedelski delavci, umetniki in študentje. Njih geslo je tudi danes 25 let po svetovni vojni »Branite Anglijo in vse to, za kar se Anglija zavzema!«

Ministrski predsednik Anglije Chamberlain je sedaj ponovno pozval mlade Angleže v celinsko armado. Število te armade znaša danes 236.000 mož, Chamberlain pa je v spodnji zbornici zahteval, da se pokliče še 250.000 mož. Anglija je tudi po svetovni vojni to armado pridržala v rezervi, šele politika, ki sta jo vodila Mac Donald in Baldwin in ki je zahtevala razorožitev, je njeno delovanje skrčila na minimum. Šele l. 1936so so ji dali zopet mesto kot ji gre.

Kaj vse zahteva Anglija od svojih prostovoljcev in kaj jim nudi? V celinsko armado lahko vstopi vsak Anglež v starosti 18 do 38 let, ki je prestal uradno zdravniško preiskavo. Za vojaške kuharje, obrtnike itd. je starostna meja 45 let, za vojaške uradnike 50 let, mladeniči pa smejo s privolitvijo staršev vstopiti v armado že s 17 leti. Kandidat, ki je zadostil najenostavnejšim zahtevam se dodeli trupi, ki si jo sam izbere. Pri tej izbiri pride v poštev njegov civilni poklic in pa oddaljenost njegovega prebivališča od sedeža trupe. Kandidate, ki nimajo posebnega častniškega vežbanja, popolnoma enako obravnavajo, šele pozneje se sama po sebi razvije neka razlika, tako da so danes posamezne vrste trup pridržane le nekaterim poklicem, n. pr. bančnim uradnikom, svobodnim poklicem, druge zopet industrijskim delavcem itd.

Vsak Anglež, ki je sprejet v armado, se zaveže za štiri leta, da bo svobodno in brez kakega plačila 1. letno po 15 dni vežbal v vojaškem taborišču; 2. podvrže se treningu v svoji posebni vrsti orožja, in sicer v večernem tečaju prvo leto najmanj 40 večerov, ostala tri leta pa najmanj 20 večerov. V načelu je služba v celinski armadi brez plačila, v resnici pa prejemajo precej denarja.

Prostovoljci se zbirajo zvečer po opravljeni službi v kaki telovadnici ali večji dvorani in tu jih potem častnik poučuje o osnovnih pojmih bojevanja. Seveda tudi vežbajo, ampak največ pažnje polagajo na poznavanje orožja.

V neki brošuri, v kateri pozivajo Angleže v prostovoljno službo, pravijo med drugim: »Z vstopom v celinsko armado se lahko naučiš šofiranja, jahanja, streljanja, telegrafiranja. Tvoja trupa ti nudi klub, v kterem se lahko posvetiš športu in igri vsakršne vrste, boksanju, lahki atletiki, biljardu. Na razpolago ti je dobra in cenena gostilna. Skrbijo za izpremembe in za plesne večere, h katerim lahko povabiš prijatelje in sorodnike. Predstojništvo tvojega regimenta ti bo pomagalo, če boš imel v poklicu ali v privatnem življenju težkoče.« To bolj vpliva na povprečnega Angleža kot ne vem kaki patriotični pozivi. V celinski armadi se Anglež bržkone nikoli ne nauči pruskega paradnega koraka, tudi ne italijanskega »passo romano«, toda to je v vojski tako nevažno.

Kako priljubljena je v Anglji ta armada, kaže že samo dejstvo, da se sedaj, ko so v spodnji zbornici odobrili, naj se pokliče 250.000 mož v to armado, Angleži kar trumoma javljajo uradom za rekrutiranje, ki se nahajajo v vseh krajih v Anglji. Zgodilo se je kot je vlada oficielno rekla: »Naš klic velja najboljšim mladim navdušencem naroda in do danes naša domovina še ni bila razočarana.«

Madžarska manjšina v Jugoslaviji

V šolskem letu 1938 je imela madžarska manjšina v naši državi 621 osnovnih razredov z madžarskim učnim jezikom, katere je obiskovalo 33.232 učencev. V Subotici je popolnoma madžarska gimnazija, v Senti nižja gimnazija, a v Beogradu madžarska učiteljska šola.

Tudi v kulturnem in gospodarskem pogledu so Madžari v naši državi zelo razgibani, saj imajo 124 kulturnih in gospodarskih ustanov, in sicer: 24 čitalnic, 43 prosvetnih društev, 11 dobrodelnih društev, 19 zadrug in 27 kreditnih zavodov.

V katoliški in protestantski cerkvi jim je dovoljeno posluževati se madžarskega jezika. V Jugoslaviji je 114 duhovnikov madžarske narodnosti, 91 katolikov in 23 protestantov.

Madžarski tisk je za tako neznatno manjšino, kot biva v Jugoslaviji, zelo razširjen. Tiska se 38 časopisov in revij v madžarskem jeziku. Od teh so 4 dnevniki in 20 tednikov. Število madžarskih časopisov narašča vsako leto za 3 do 5 listov.

Na Madžarskem živi 165.000 Jugoslovanov, ki nimajo pravice do ustanovitve narodnih šol niti do lista v materinskem jeziku. Narodni jezik se čuva le pri Srbih, ki imajo pod okriljem pravoslavne cerkve 18 veroizpovednih šol. V pravoslavni cerkvi se vrše verski obredi v narodnem jeziku.

Delovni čas v Nemčiji

V rudnikih v Nemčiji morajo sedaj delavci delati namesto 8 ur in pol 9 ur in četrt. V časopisih pravijo, da je bilo potrebno povišati delovne ure, ker vlada pomanjkanje delavcev, a razen tega se mora tudi produkcija premoga dvigniti za 10 milj. ton, da bi na ta način lahko zadostili povečani domači porabi. Predvidevajo, da se bo produkcija še povečala, ko bodo zgrajene tovarne, ki jih imajo v štiriletnem načrtu. Kot tretji razlog pa navajajo padec množine izkopanega premoga po delavcu, tako je leta 1936 prišlo na enega delavca v Ruhru 2199 kg, 1937 na 2054, a v oktobru 1938 na 1961 kg.

Radio in jugovzhodna Evropa

Radiofonija je v nekaterih državah na svetu že tako napredovala, da je smatran prebivalec, ki še nima radio-aparata, za nazadnjaka. V Angliji, Franciji, Nemčiji, Rusiji itd. ni posest te tehnične pridobitve novega časa nobeden luksus več, ampak neobhodno potrebna dobrina.

Države jugovzhodne Evrope so v radiofoniji dokaj zaostale. Poglejmo, kakšno je stanje.

Za tri države imamo podatke, koliko aparatov pride na enega prebivalca: Madžarska 0,044; Jugoslavija 0,0008 in Romunija 0,0012.

Na prvem mestu je torej Madžarska s 400.000 poslušalci. Lani je bilo prodanih 36.000 aparatov. V obratu so 4 tovarne Za uvoz aparatov je potrebno posebno dovoljenje, ki pa ga je težko dobiti, kajti vlada podpira domačo industrijo. Uvažajo samo dele, ki jih ne izdelujejo doma. Proizvodnja aparatov je že tako razvita, da jih celo izvažajo v sosedne dežele.

Romunija je z 250.000 poslušalci na drugem mestu. Tamkaj je omejena radiofonija bolj na mesta, kajti vasi so še vedno slabo elektrificirane in gmotno stanje kmetov je slabo. Letno je prodanih 40.000 aparatov. Domača proizvodnja je v povojih in kvalitetno šepa.

V Jugoslaviji je 130.000 poslušalcev. Njihovo število stalno narašča; l. 1937. se je dvignilo za 16.000. Letno se proda 15—20.000 aparatov. Hitrejši razvoj zavirajo isti vzrok kot v Romuniji. Domače industrije še sploh nimamo in so aparati radi visokih carin ter mastnega zaslužka posrednikov silno — pretirano dragi. Ovira so tudi razmeroma slabe oddajne postaje. Korak naprej bo gradnja emisijskih postaj; seveda, če ne bo ostalo le na papirju.

V Bolgariji, Grčiji, Turčiji in Albaniji je radiofonja še slabše razvita. O številu poslušalcev nimamo podatkov. Mnogo jih ne more biti, kajti Bolgarija ima šele v zadnjih 3 letih eno večjo in 2 manjši oddajni postaji, dočim je Grčija komaj lansko leto sklenila s tvrdko Telefunken pogodbo za zgraditev oddajnih postaj. Turčija ima slabe postaje in je vsled tega tam počasen razvoj.

* **Na židovsko grobišče** so naleteli v Mariboru ob Strmi ulici pri Dravi, kjer kopljejo temelje za postavitev velikih lop in skladišč za material in vozila mestne občine. Doslej so izkopali 10 dobro ohranjenih okostnjakov. Židovsko pokopališče je bilo nekoč daleč zunaj mestnega obzidja in so ga opustili že pred 600 leti.

☐ **Poljski operni pevec Jan Kiepura,** danes najslavnejši tenorist na svetu, ki ga poznamo tudi mi iz številnih filmov, je iz Združenih držav Severne Amerike, kjer se nahaja na turneji, poslal prezidentu poljske republike Moscickemu brzojavko, v kateri izraža sinovsko vdanost svoji domovini in mu obenem sporoča, da podpisuje v korist državnega posojila za narodno obrambo 100.000 zlotov, to je okrog 1 milj. dinarjev, ter poklanja državi v vojaške svrhe svoja dva dragocena avtomobila. Izjavlja tudi, da je pripravljen žrtvovati za domovino vse kar ima.

Novi Iraški kralj Talsal II.

Kragujevac

Ko smo dobili nekaj številk Vašega cenj. lista na ogled, se nam je zelo priljubil in slišimo mnenja — raznih naših znancev in prijateljev — da jim list zelo ugaja ter da so si ga naročili že tudi razni drugi, katerim list do pred kratkim sploh ni bil znan. Strogo narodna smer — brez politično-strankarskega značaja, kratke jedrnate novice od doma in tujine — to nam vsem ugaja. Nas Slovencev je v Kragujevcu blizu 1000, kateri so po večini zaposleni v vojno tehničnem zavodu, imamo pa tudi samostojne privatne mojstre mizarje, čevljarje, krojače, vrtnarja, fotografa, klobučarja, trgovca, gostilničarje, stavbenega podjetnika itd. Mnogo izmed mojstrov zaposlenih v Zavodu ima tudi svoje lastne hiše ter jih je še mnogo zastopnikov raznih obrti, kateri se pripravljajo še to poletje na zidavo lastnih domov!

Družabno življenje se osredotočuje predvsem v slovenskem društvu »Triglav« — v katoliškem »Domu« ter pri našem gostilničarju g. Gobcu, kjer so na razpolago skoraj vsi slovenski časopisi — seveda poleg srbskih in lokalnih — in kjer se znajdemo tudi večkrat pri »šnapslu«. Bogati sta knjižnici »Triglava« in »Doma«. — Mnogo tisoč vojakov vseh mogočih vojnih edinic, kateri so služili svoj kaderski rok v Kragujevcu se bodo gotovo z veseljem spominjali, ko bodo čitali ta članek, na dneve, ko so v slovenski družbi prepevali slovenske pesmi ter marsikateri se je izrazil, da se je vsai začasno počutil kakor da je doma med svojci!

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALIŠKA ULICA 6

TISKARNA
LITOGRAFIJA
OFFSETTISK
KAMNOTISK
BAKROTISK
ANILINSK TISK
KNJIGOVEZNICA
KARTONAŽA
PLAKATIRANJE

STROKOVNJAKI SO SE PREPRIČALI

da je

Continental

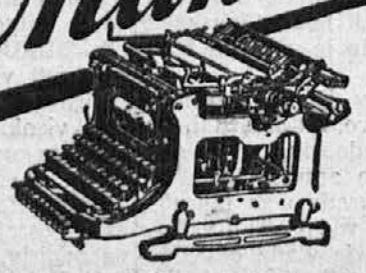

vendarle najboljši!

Samoprodaja

IVAN LEGAT

Maribor
Vetrinjska 30 Tel. 24-34

Ljubljana
Prešernova 44 Tel. 26-36

Kupujte
pri tvrdkah ki
oglašujejo v
„EDINOSTI"!

Ribe in tekstilna industrija

V zadnjih letih, ko so države zaprle svoje meje in je svobodna trgovina skoraj zamrla, so oblasti povsod pospeševale delo gospodarstvenikov in znanstevnikov v to smer, da bi bila dosežena na gospodarskem polju čim večja osamosvojitev. Tako je začela Nemčija pred leti na veliko izdelovati bencin iz premoga, Italija pa volno iz mleka. Sedaj so začeli delati v Italiji poskuse še okrog pridobivanja vlaken za tkanine iz ribjih kož. Doslej so uporabljali te kože za proizvajanje obutve, sedaj jih bo pa trošila vsaj 60% tekstilna industrija. Dolžina vlaken je odvisna od dolžine rib. Stroje za pridobivanje vlaken že izdelujejo.

V bodoče bo potrebovala italijanska industrija še novo surovino — ribe. V našem delu Jadrana jih je neprimerno več kot kje drugje.

Katera vera ima največje število pripadnikov?

Na našem planetu živi približno 1.8 miljarde ljudi. Od teh sta približno samo dve petini kristjanski. Polovica vseh kristjanov je približno katolikov, t. j. 350 milj. Konfucijevi veri pripada okrog 350 milj. ljudi, t. j. 16% vsega prebivalstva. Mohamedancev je na svetu okrog 233 miljonov torej skoraj 14%. Sledijo Hindusi z 12%, budhisti s 199 miljoni, t. j. 10.8%, nato protestanti z 164 miljoni, t. j. 9%. Brez religije je 76.5 miljonov ljudi, kar znaša 4% vsega človeštva. Židovske vere je 15.7 miljonov, torej niti eden cel procent.

Zanimivo je razmerje ver v Evropi: 42% je katolikov, 25% pravoslavnih, 24% protestantov, 2.2% brez religije in 2.5% Židov.

RAZNE VESTI

* **Naša vlada** je odobrila uredbo o gradnji novih avtomatskih telefonskih central, o razširjenju starih in postavitvi novih medkrajevnih telefonskih zvez in o gradnji poštnih poslopij. Po tej uredbi bo znašala vsota investicij 115 milijonov dinarjev.

* **V Zagrebu se je končal šahovski turnir** in je postal šahovski prvak Jugoslavije dr. Milan Vidmar.

* **Mariborsko gostinstvo** zahteva od občine znižanje mestnih trošarin na alkoholne pijače. Čimprej naj se ustanovi v Mariboru višja hotelirska šola. Skrbeti je treba za zadostno strokovno izobrazbo naraščaja. Zanimivo je, da je začelo ponekod že primanjkovati kuharskega osebja. Za predsednika Združenja gostilničarjev za mesto Maribor je bil zopet izvoljen kavarnar Aleksander Klešič.

AUGUST GAILIT:

33

Potepuhovi letni časi

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil MARIJAN FUCHS

V tem trenutku posije sonce skozi raztrgan oblak, in rumena polja in gozdovi zažarijo v bleščečem siju. Listje, ki ga veter dviga z zemlje, vzfrfotava pošumevajoče s tal, kroži po zraku, se zadeva drugo ob drugo in zopet pada na zemljo.

»Ne, ne«, reče Kati resno. »Že ves čas imam občutek, kakor da mi nekaj skrivaš.«

»Ah, kaj bi že skrival!« zakliče Nipernaadi in poskoči. »Vse bi bilo lepo in najboljše, samo če bi ne bilo tega starega štora tu! Ta šestdesetletni norec! Tega mu ne odpustim tako hitro!«

»O kom pa govoriš, za božjo voljo?« vpraša Kati presenečeno.

»O kom govorim?« se razjezi Nipernaadi. »O svojem ljubem stricu Jaaku Lookeju! Mojega najlepšega bika je odpeljal na trg! Ves čas sem sanjal: to ponosno, rogato žival pokažem svoji Kati. Ona vse svoje življenje še ni videla take živali! Nič hudega sluteč pridem domov. In kaj sem moral ugotoviti? Stric je odpeljal bika na jarmark. Ali imam pravico razburjati se ali ne? Ah, sploh — ta stric. Z njim je križ! Velikan, kakršnega svet še ni videl. Z nogami kakor dva stara hrasta. Nos sam je večji kakor glava običajnega moža. Da, ne morem se pritoževati: nebo meje blagoslovilo z milim sorodnikom. Prej, ko je še živel moj oče, je bil stric čisto pameten. Živel je v sobi za kopanje in delal na našem posestvu. Toda nekega dne se mi je stari mož zasmilil. Kako dolgo, sem si mislil, bo še živel v tem dimu in sopari? Rekel sem mu: »Star ček, pridi k nam v hišo. Ne morem več gledati tvojih muk! Vzemi s seboj tudi svojega sina. Tudi njemu ne stori dobro v kadeči se kopalnici.« — In zdaj —! Zdaj živi na posestvu in hoče biti velik gospod!« sklene Nipernaadi.

»Potem pa ni nesreča tako velika«, se smehlja Kati.

»Kako?« vpraša Nipernaadi. »Ali mogoče ni to nesreča, če si je sin Jaan vzel ženo in zdaj še stari vznemirja vso občino s svojim snubljenjem? Odvaža mojo živad na jarmarke, jo vnovčuje, popiva in razgraja cele dneve in noči. Čemu bi to prenašal? Kje ostanem sam, če se bodo zbirali v hiši sami tuji ljudje? Kam naj taknem svojo Kati? In če bi se znali vsaj obnašati! Toda kaj vedo taki ljudje o vedenju? Bahajo se in prsijo, delijo poslom povelja, — skratka, počnejo kakor da so gospodarji tu! Stric je kar obseden od veselja, če se mu reče gospodar! Vedno govori o svojem posestvu! Jaz mu bom že pokazal, čigavo je njegovo posestvo!«

»Ne bodi hud Toomas!« pravi Kati proseče. »Star človek, — naj se kar petelini!«

»Misliš?« vpraša Nipermaadi spravljivo. »Toda videl sem, da so prenesli zdaj celo svoje postelje v zadnjo sobo!«

»Zakaj bi ne smeli storiti tega in igrati gospodarje, če se resnični gospodar potepa po svetu?« meni Kati.

»Toda zakaj so odpeljali mojega bika na trg?« je vztrajal Nipermaadi.

»Bržčas so mislili, da imajo do tega pravico. Mogoče si jim kaj dolžen?«

»Dolžen?« ponovi Nipermaadi in premišljuje. »Saj res, dolgove imam! Stari mi je mnogokrat priskočil na pomoč z denarjem in delom. Preje, ko sem bil mlad, sem bil namreč velik zapravljivec. Toda zdaj hočem napraviti črto čez vse to. Poravnal bom račune in začel novo življenje: kdaj se poročiva?«

»Poročiva?« se smeje Kati. »Saj vendar nimam niti nogavic na sebi. Kako naj govorim o poroki?«

»Saj res, ti nimaš niti nogavic!« reče strmeče Nipermaadi. »Noči so hladne. Kmalu bo snežilo, ti pa nimaš niti nogavic na nogah! Veš kaj, Kati, tu ne preostaja čisto nič drugega: iti morava v mesto! Odondod prineseva nogavice.«

»In nič toplega nimam na sebi,« pristavi Kati. »Celo zimsko ruto sem pozabila doma.«

Nipermaadi pokima in izgine.

Kmalu se zopet vrne in privleče kril, jopic, nogavic, robcev, plaščev in čevljev.

»Kaj pa počenjaš?« zakliče Kati. »Gotovo si oropal vse dekle, zdaj pa ponujaš vse to meni! Takoj odnesi vse nazaj! Vsako krpico položi na njeno prejšnje mesto! Slišiš, Toomas?«

Nipermaadi stoji ves zaskrbljen s svojimi krili in jopicami pred njo.

»Zakaj pa nočeš od tega ničesar vzeti?« vpraša žalostno. »Hansubaški gospodar ti rad da, ti pa nočeš vzeti, kar ti nudi. Na vse zadnje se še ne boš hotela peljati z menoj v mesto! In k pastorju menda tudi ne!«

»Ti norček nori!« zakliče Kati jezno. »Razlika med mojim in tvojim ti je popolnoma neznana, kakor se mi zdi. To vendar niso tvoje obleke!«

»Toda jaz sem tu gospodar!« vzklikne Nipermaadi trdovratno.

Končno zopet odnese obleke. Žalostno prisede h Kati.

»Tako si smešen!« mu reče Kati in boža njegovo roko. »Vedno skrbiš zame. Zakaj pa ne paziš tudi nase? Na suknji ti manjkajo vsi gumbi, in žepi so čisto raztrgani. Tudi čevlji gredo že narazen. Ko si hodil po cesti pred menoj, sem ti vselej videla gole podplate. Zdaj si vendar doma, zakaj se ne preoblečeš in preobuješ?«

Nipermaadi se smehlja in po kratkem preudarku reče:

»Veš, Kati, ti imaš mogoče prav. Toda jaz moram poprej v kopalnico. Kopalnico pa bi rad dal razgreti šele jutri, ko se vrnejo domači ljudje. Ko pridem iz nje, me niti spoznala več ne boš.«

Hlapec Madis je prišel domov, stopil mrmrajoč v sobo, odšel zopet ven, jedel, zadremal in zopet odšel na delo. Tudi Kati je zaspala. Nipermaadi pa se je dolgo potikal po poljih, gledal frfotajoče listje in pomagal Madisu kositi. Vrnil se je šele proti večeru.

Kati je že uredila hleve, krmila krave in svinje, kmalu pa jo je slišal, kako molze. Ko se je hlapec Madis vrnil domov, je bil nad vse vzradoščen, ko je našel vse delo že opravljeno.

»Od vraga pridno deklico si pripeljal s seboj!« Ta se je prestrašil njegove pohvale, se obrnil in takoj odšel v hišo.

Ko se je znočilo, pelje Nipermaadi Kati na skedenj, ki je stal nekoliko stran od hiše.

»Tu boš imela večji mir,« ji je pojasnil. »Ponoči se bodo vrnili ljudje z jarmarka. Jaz dobro poznam svoje sorodnike. Na spanje ni mogoče ob njihovem prihodu niti misliti! Tu imaš blazno, odejo in rjuho. Jaz sam ležem k počitku nad hlevom. Lahko noč, Kati!«

Kati gleda za njim, ki izginja v temi, dokler se ji ne zasolzijo oči.

Izdaja konzorcij »Edinosti« v Mariboru. Odgovorni urednik **Jaroslav Dolar**, novinar. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predsednik ravnatelj **Stanko Detela**, vsi v Mariboru